

Ćwiczenia:

BUDŻET PAŃSTWA

I POLITYKA BUDŻETOWA

Budżet państwa

Budżet - jest rocznym planem finansowym, obejmującym dochody i wydatki państwa oraz wskazującym źródła pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki.

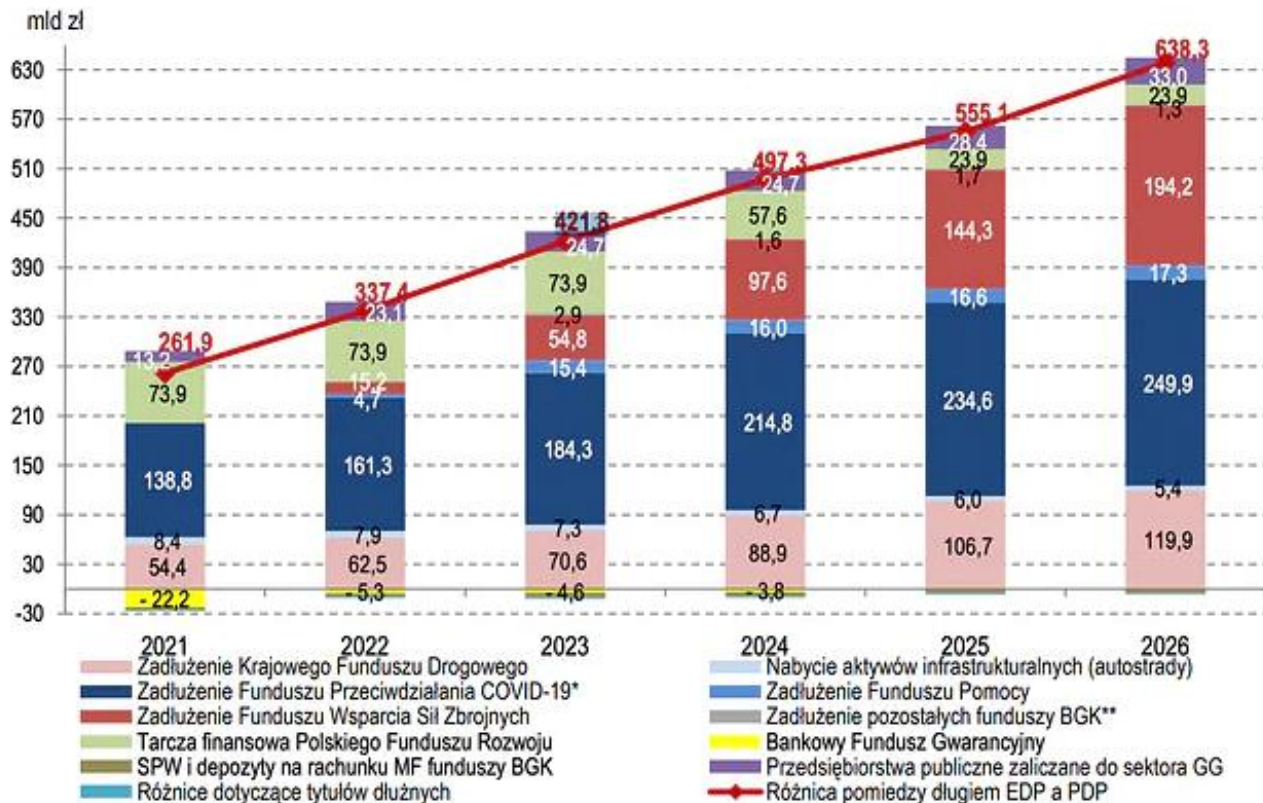
USTAWA BUDŻETOWA NA ROK 2014 [2020, 2021, 2024,] z dnia 24 stycznia 2014 r.

Art. 1.

1. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 1, łączną kwotę podatkowych i niepodatkowych dochodów budżetu państwa w wysokości 277,8 mld zł [435,3 mld zł (2020)], [404,5 mld zł (2021)], [684,5 mld zł (2024)].
2. Ustala się, zgodnie z załącznikiem nr 2, łączną kwotę wydatków budżetu państwa w wysokości 325,3 mld zł [435,3 mld zł (2020)], [486,8 mld zł (2021)], [849,3 mld zł (2024)].
3. Deficyt budżetu państwa ustala się na dzień 31 grudnia 2014 r. na kwotę nie większą niż 47,5 mld zł [0 mld zł (2020)], [82,3 mld zł (2021)], [164,8 mld zł (2024)].

Zasady budżetowe

- uprzedniości (budżet opracowany i uchwalony przed okresem, który obejmuje),
- roczności (opracowanie na okres 1 roku),
- jedności (jeden dokument obejmujący wszelkie dochody i wydatki),
- **zupełności (objęcie wszystkich operacji finansowych państwa),**
- równowagi, szczegółowości, prawdziwości, jasności, jawności.

*) FPC uwzględnia realizację wypłat na dofinansowanie inwestycji z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych

**) Krajowy Fundusz Gwarancyjny, Fundusz Gwarancji Płynnościowych, Fundusz Gwarancji Kryzysowych, Fundusz Kolejowy

Polityka budżetowa

Polityka budżetowa - polega na manipulowaniu dochodami i wydatkami budżetowymi.

Polityka budżetowa wpływa na:

- wielkość całkowitych wydatków (AD), co w efekcie powoduje zmiany poziomu PKB, zatrudnienia i inflacji (przynajmniej w krótkim okresie),
- konsumpcję zbiorową (tworzenie dóbr publicznych),
- konsumpcję indywidualną (poprzez podatki i transfery),
- inwestycje publiczne (finansowane z budżetu),
- inwestycje prywatne (poprzez sterowanie wysokością podatków oraz ulgami podatkowymi).

Ekspansywna i restrykcyjna polityka budżetowa

Ekspansywna polityka budżetowa - polega na zwiększaniu wydatków budżetowych przy utrzymaniu obowiązujących stawek podatkowych lub ich zmniejszeniu.

Restrykcyjna polityka budżetowa - polega na zmniejszaniu wydatków budżetowych przy utrzymaniu obowiązujących stawek podatkowych lub ich zwiększeniu.

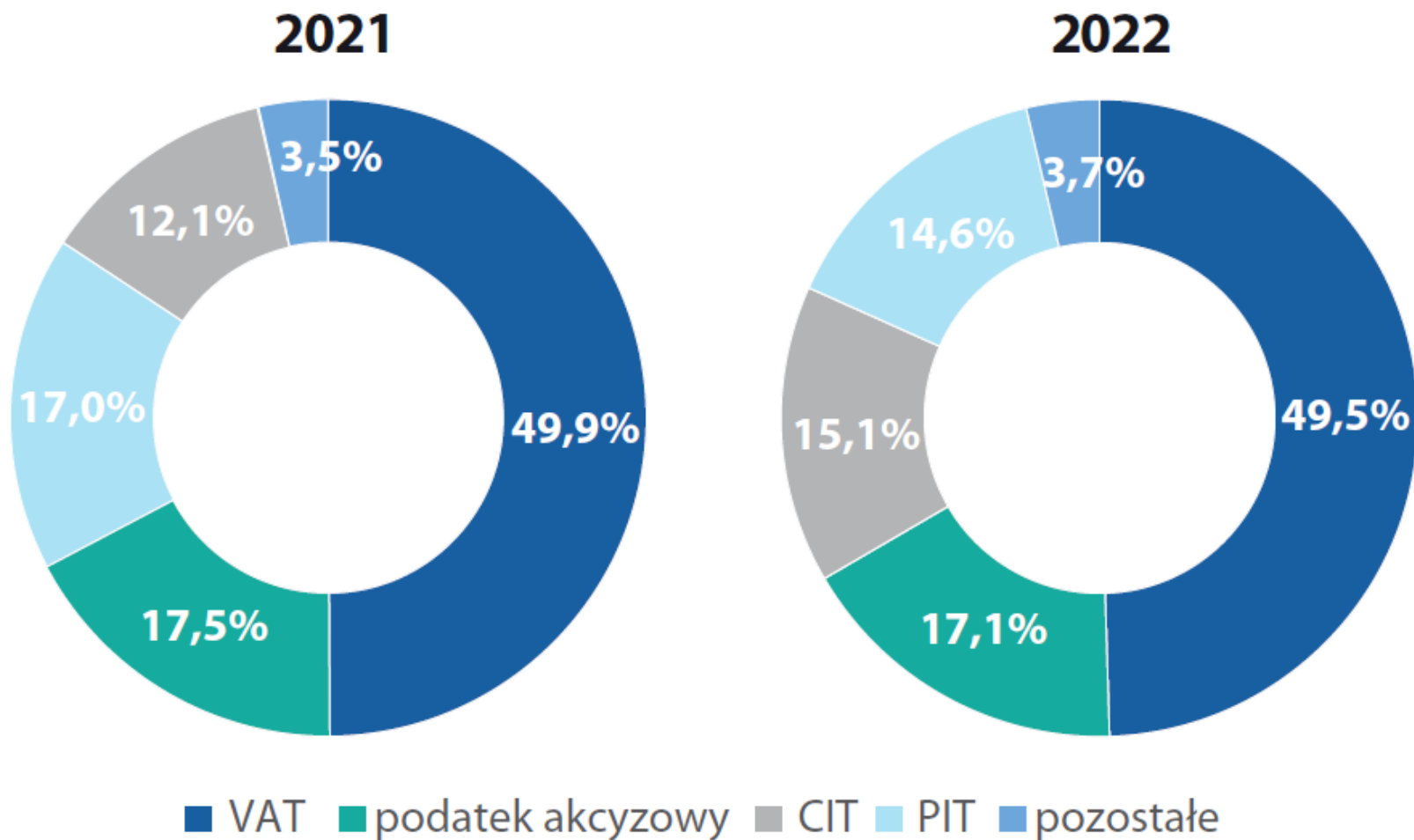
Polityka budżetowa w warunkach:	
recesji	inflacji
<ul style="list-style-type: none">- zwiększanie wydatków (powoduje wzrost popytu zagregowanego i ożywienie koniunktury gospodarczej),- zmniejszanie podatków od dochodów osób fizycznych (wzrost popytu konsumpcyjnego) oraz podatku od dochodów osób prawnych (wzrost popytu inwestycyjnego).	<ul style="list-style-type: none">- zmniejszanie wydatków (powoduje spadek popytu zagregowanego),- zwiększanie podatków od dochodów osób fizycznych (spadek popytu konsumpcyjnego) oraz podatku od dochodów osób prawnych (spadek popytu inwestycyjnego),- zmniejszanie stawek podatku VAT oraz akcyzy (bezpośrednio wpływa na spadek cen towarów objętych tymi podatkami).

Dochody podatkowe według źródeł, 2019-2022

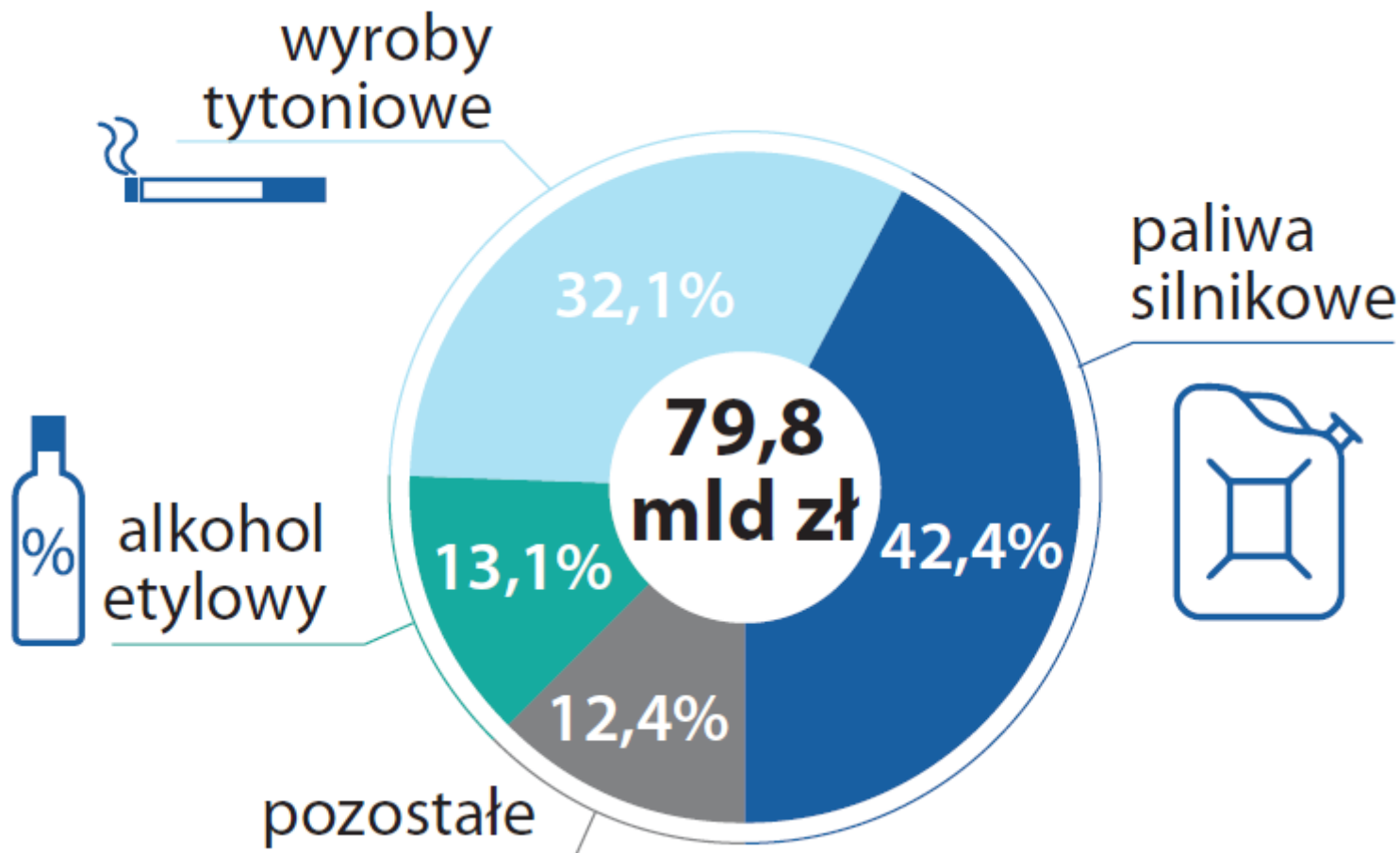
Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022		6:4	6:5
	Wykonanie			Ustawa	Wykonanie		
	mln zł					%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Dochody podatkowe, w tym:	367 290,7	370 261,8	432 170,4	453 791,3	465 456,1	107,7	102,6
podatek od towarów i usług	180 891,8	184 551,9	215 734,0	237 412,2	230 390,5	106,8	97,0
podatek akcyzowy	72 395,9	71 787,3	75 798,0	79 072,7	79 773,4	105,2	100,9
podatek dochodowy od osób prawnych	39 984,7	41 293,1	52 373,8	53 896,4	70 136,6	133,9	130,1
podatek dochodowy od osób fizycznych, w tym:	65 444,9	63 797,4	73 606,2	69 410,0	68 107,2	92,5	98,1
zryczałtowany podatek dochodowy	9 302,9	9 254,5	10 911,1	13 347,0	23 257,5	213,2	174,3
podatek dochodowy z odpłatnego zbycia papierów wartościowych	1 598,3	1 222,4	2 736,1	1 819,0	3 570,6	130,5	196,3
podatek od niektórych instytucji finansowych	4 700,4	4 822,1	5 290,7	5 400,0	6 078,9	114,9	112,6
podatek od gier	2 336,6	2 337,9	3 048,9	3 300,0	3 885,7	127,4	117,7
podatek od wydobycia niektórych kopalin	1 536,5	1 672,1	3 686,8	2 600,0	3 786,8	102,7	145,6
podatek od sprzedaży detalicznej	x	x	2 632,0	2 700,0	3 296,9	125,3	122,1

Źródło: NIK, 2023.

Struktura dochodów podatkowych w latach 2021-2022

Struktura dochodów z podatku akcyzowego w 2022 r.

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich w latach 2019-2022 (1)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022		
	Budżet państwa i budżet środków europejskich			Budżet państwa	Budżet środków europejskich	
	mld zł			%		
OGÓŁEM	485,2	585,6	594,1	591,5	87,5	12,5
Różne rozliczenia, z tego:	107,1	116,0	134,9	127,4	87,1	12,9
Subwencja ogólna dla jednostek samorządu terytorialnego	61,8	67,0	82,3	74,9	100,0	0,0
Rozliczenia z budżetem ogólnym UE	21,7	24,8	32,2	34,3	100,0	0,0
Regionalne Programy Operacyjne	23,2	23,6	19,9	17,7	7,4	92,6
Pozostałe	0,4	0,5	0,5	0,5	100,0	0,0
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	88,1	89,4	79,3	86,1	100,0	0,0

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich w latach 2019-2022 (2)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022		
	Budżet państwa i budżet środków europejskich			Budżet państwa	Budżet środków europejskich	
	mld zł			%		
Rodzina	48,8	59,2	59,3	63,1	100,0	0,0
Obrona narodowa	35,7	43,7	49,1	47,3	100,0	0,0
Administracja publiczna	16,9	28,1	35,0	36,9	92,7	7,3
Rolnictwo i łowiectwo	28,3	33,7	31,9	35,2	33,3	66,7
Szkolnictwo wyższe i nauka	27,4	29,8	32,1	33,1	84,0	16,0
Obsługa długu publicznego	27,3	29,3	26,0	32,7	100,0	0,0
Transport i łączność	25,5	44,3	33,2	24,9	46,3	53,7
Ochrona zdrowia	11,7	11,3	21,3	20,9	97,2	2,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	18,9	19,7	23,3	20,6	98,9	1,1
Wymiar sprawiedliwości	13,7	14,9	16,2	17,1	99,6	0,4
Pozostałe działy	28,8	36,0	33,8	46,2	74,0	26,0

Źródło: NIK, 2023.

Wydatki publiczne na badania i rozwój (w % PKB)

Country	2020	2021
Germany	1,09	1,09
Switzerland	1,03	0,99
Norway	1,15	0,94
Denmark	0,97	0,92
Greece	0,89	0,89
Austria	0,87	0,88
Finland	0,96	0,88
Netherlands	0,76	0,79
Sweden	0,76	0,78
Croatia	0,78	0,73
France	0,69	0,71
Estonia	0,70	0,70
Belgium	0,74	0,68
Italy	0,67	0,65
Czechia	0,67	0,61
Spain	0,62	0,60
Slovenia	0,52	0,52
Poland	0,44	0,41
Slovakia	0,42	0,40
Hungary	0,53	0,38
Portugal	0,37	0,37
Lithuania	0,33	0,32
Latvia	0,27	0,26
Bulgaria	0,24	0,25
Ireland	0,23	0,22
Romania	0,18	0,15

Źródło:
Eurostat, 2022.

Saldo finansów publicznych (jako % PKB)

Źródło: OECD 2020.

Country	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Australia	0,7	-3,9	-5,6	-4,5	-4,5	-2,9	-3,0	-2,6	-2,9	..	-0,8	
Austria	-1,4	-1,5	-5,4	-4,5	-2,6	-2,2	-1,4	-2,7	-1,1	-1,6	-0,8	0,1
Belgium	0,1	-1,1	-5,4	-4,0	-4,1	-4,2	-3,1	-3,1	-2,5	-2,6	-0,8	-0,7
Canada	1,8	0,2	-3,9	-4,8	-3,3	-2,5	-1,9	-0,5	-1,3	-2,0	-0,3	-0,4
Czech Republic	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,3	-1,9	-0,6	0,6	1,6	0,9
Denmark	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,5	-1,0	1,4	-1,3	-0,9	1,4	0,5
Estonia	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1	0,3	-0,4	-0,6
Finland	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,2	-2,6	-3,2	-2,7	-1,9	-0,8	-0,7
France	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4,0	-3,9	-3,6	-3,4	-2,8	-2,5
Germany	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1,0	0,0	-0,2	0,3	0,7	0,8	1,0	1,7
Greece	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,9	-13,2	-3,7	-5,9	0,7	0,7	1,1
Hungary	-5,1	-3,6	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6	-1,9	-2,2	-2,2
Ireland	0,3	-7,0	-13,8	-32,1	-12,7	-8,1	-5,7	-3,7	-2,0	-0,6	-0,3	0,0
Italy	-1,5	-2,7	-5,3	-4,3	-3,7	-2,9	-2,9	-3,0	-2,7	-2,4	-2,4	-2,1
Japan	-2,8	-4,1	-9,8	-9,2	-9,1	-8,3	-7,6	-5,4	-3,5	..	-3,0	
Korea	4,2	2,3	-1,3	1,0	1,0	1,0	1,3	1,3	1,4	..	2,8	
Netherlands	0,2	0,2	-5,4	-5,0	-4,3	-3,9	-2,4	-2,3	-2,1	0,4	1,2	1,5
New Zealand	4,3	0,5	-2,8	-7,0	-4,0	-2,2	-0,5	0,3	0,0	..	1,2	
Norway	17,1	18,7	10,3	11,0	13,5	13,9	10,8	8,8	6,0	3,1	4,9	7,2
Poland	-1,9	-3,6	-7,3	-7,3	-4,8	-3,7	-4,1	-3,5	-2,6	-2,4	-1,5	-0,4
Portugal	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4	-2,0	-3,0	-0,5
Slovak Republic	-2,0	-2,4	-7,8	-7,5	-4,3	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7	-1,7	-0,8	-0,7
Slovenia	-0,1	-1,4	-5,9	-5,6	-6,7	-4,1	-15,1	-5,4	-2,9	-1,8	0,0	0,7
Spain	1,9	-4,4	-11,0	-9,4	-9,6	-10,5	-7,0	-6,0	-5,1	-4,5	-3,1	-2,5
Sweden	3,3	2,0	-0,7	-0,1	-0,2	-1,0	-1,4	-1,6	0,3	0,9	1,4	0,9
Switzerland	0,9	2,1	0,8	0,3	0,8	0,3	-0,5	-0,3	1,1	..	1,3	
United Kingdom	-2,7	-5,2	-10,1	-9,5	-7,5	-8,2	-5,6	-5,7	-4,4	-3,0	-1,9	-1,5
United States	-3,6	-7,0	-12,7	-12,0	-10,6	-8,9	-5,4	-4,8	-4,2	..	-4,1	

Saldo finansów publicznych (jako % PKB)

Country	2019	2020	2021
Denmark	4,1	-0,2	2,4
Korea	1,0	-2,3	..
Norway	6,6	-2,6	9,1
Sweden	0,6	-2,6	-0,2
Switzerland	1,3	-2,8	..
Netherlands	1,7	-3,7	-2,5
Germany	1,5	-4,3	-3,7
Latvia	-0,6	-4,5	-7,4
Ireland	0,5	-5,1	-1,9
Mexico	-3,7	-5,4	..
Slovak Republic	-1,3	-5,5	-6,2
Finland	-1,0	-5,5	-2,6
Estonia	0,1	-5,6	-2,4
Czech Republic	0,3	-5,8	-5,9
Portugal	0,1	-5,8	-2,8
Poland	-0,7	-6,9	-1,9
Lithuania	0,5	-7,3	-1,0
New Zealand	-0,7	-7,3	..
Hungary	-2,1	-7,8	-6,8
Slovenia	0,4	-7,8	-5,2
Austria	0,6	-8,1	-5,9
France	-3,1	-8,9	-6,5
Japan	-3,0	-9,0	..
Belgium	-2,0	-9,1	-5,5
Australia	-7,1	-9,6	..
Italy	-1,5	-9,6	-7,2
Greece	1,2	-10,2	-7,4
Spain	-3,1	-10,3	-6,9
Canada	0,0	-11,4	-5,0
United Kingdom	-2,2	-12,8	-8,1
United States	-6,4	-15,3	..

Przyczyny powstawania długu publicznego

- Brak długu, jeżeli budżet jest zawsze zbilansowany
 $G - T = 0 \rightarrow \Delta D = 0$
- Dług (D) pojawia się i rośnie jeżeli $G > T$
- Zmiany długu wynikają z dwóch czynników
Podstawowego deficytu ($\Delta D = G - T$)
Kosztów obsługi długu $r * D$
 $\Delta D = (G - T) + r * D$

Dług publiczny w USA, 6.11.2023

Źródło:
US Debt Clock, 2023.

Dług publiczny w krajach OECD (w % PKB)

Country	2019	2020	2021
Estonia	14	25	25
Luxembourg	30	32	31
Switzerland	39	43	40
Czech Republic	38	47	48
Sweden	47	52	49
Norway	47	53	49
Latvia	48	55	58
Lithuania	45	56	51
Denmark	48	58	50
Australia	47	63	60
Netherlands	62	70	66
Ireland	69	72	65
Poland	63	77	68
Slovak Republic	63	79	81
Germany	68	79	78
Finland	70	81	76
Hungary	84	97	89
Slovenia	81	100	89
Austria	89	107	102
Canada	93	127	117
United States	109	134	128
Belgium	120	141	128
France	123	146	138
Spain	118	148	143
United Kingdom	118	149	143
Portugal	136	157	145
Italy	154	184	174
Greece	201	237	222
Japan	225	248	..

Źródło:
OECD, 2022.

General government gross debt

		General government gross debt					
		Millions of national currency			% of GDP		
		2022Q2	2023Q1 ^P	2023Q2 ^P	2022Q2	2023Q1 ^P	2023Q2 ^P
Euro area 20	EUR	12 178 805	12 468 279	12 604 464	93.5	90.7	90.3
Euro area 19	EUR	12 133 156	12 419 867	12 556 566	93.6	90.9	90.5
EU	EUR	13 154 166	13 512 501	13 676 672	85.9	83.4	83.1
Belgium	EUR	573 114	600 040	605 299	107.5	106.4	106.0
Bulgaria 	BGN	32 165	38 661	38 380	21.3	22.1	21.5
Czechia	CZK	2 793 640	3 099 375	3 150 668	43.5	44.5	44.3
Denmark	DKK	851 310	843 313	857 831	31.5	29.5	30.2
Germany	EUR	2 537 417	2 586 725	2 585 237	67.4	65.7	64.6
Estonia 	EUR	5 702	6 331	6 877	16.9	17.2	18.5
Ireland	EUR	236 759	223 600	222 944	50.5	43.6	43.1
Greece 	EUR	359 541	355 631	358 045	183.2	168.6	166.5
Spain 	EUR	1 476 192	1 535 385	1 568 743	114.5	111.2	111.2
France 	EUR	2 918 627	3 012 387	3 046 902	113.3	112.4	111.9
Croatia	EUR*	45 628	48 414	47 900	72.4	69.1	66.5
Italy 	EUR	2 771 734	2 790 547	2 848 658	146.4	140.9	142.4
Cyprus	EUR	24 603	23 530	24 512	93.4	83.1	85.3
Latvia	EUR	15 146	17 103	15 897	42.0	43.0	39.5
Lithuania	EUR	24 225	26 232	26 792	39.3	38.1	38.1
Luxembourg	EUR	19 270	22 222	22 305	25.4	28.4	28.2
Hungary	HUF	46 233 727	51 175 389	52 727 366	76.7	75.4	75.2
Malta	EUR	8 595	9 251	9 161	52.7	52.4	50.7
Netherlands	EUR	458 162	474 369	469 964	50.0	48.3	46.9
Austria	EUR	355 004	367 998	365 998	82.7	80.3	78.6
Poland	PLN	1 453 468	1 531 804	1 581 178	51.3	48.1	48.4
Portugal 	EUR	280 500	279 141	279 976	121.9	112.4	110.1
Romania	RON	621 654	714 925	724 581	48.3	49.0	48.2
Slovenia	EUR	41 054	42 180	42 391	75.0	72.0	70.5
Slovakia	EUR	61 989	65 318	68 969	59.2	58.0	59.6
Finland	EUR	188 966	199 942	205 960	72.5	73.3	74.6
Sweden	SEK	1 926 714	1 940 219	1 897 639	33.6	31.8	30.7

Dług publiczny
(kwota w walucie krajowej i % PKB)

Źródło:
Eurostat,
2023.

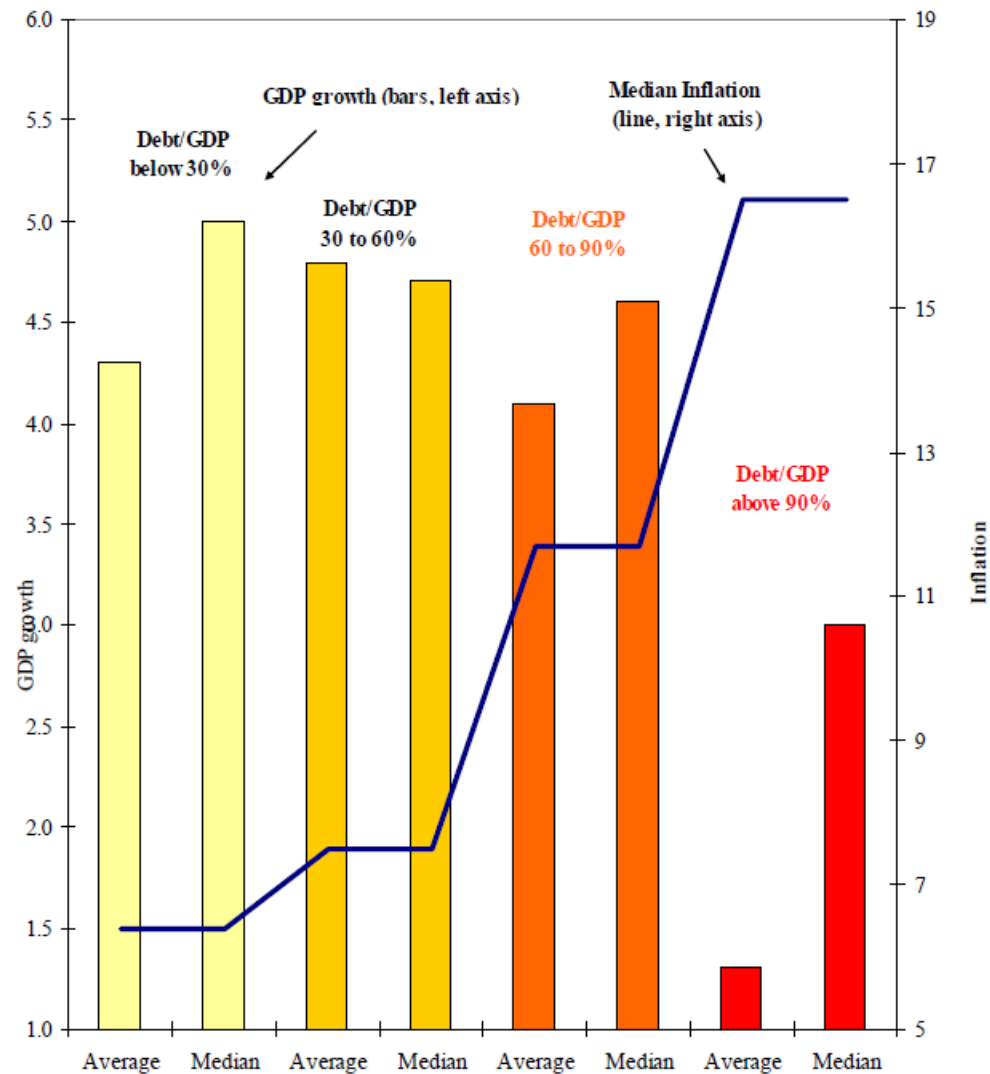
Dług publiczny a wzrost gospodarczy

- wybrane rozwinięte gospodarki, 1790-2009

Country	Period	Central (Federal) government debt/ GDP			
		Below 30 percent	30 to 60 percent	60 to 90 percent	90 percent and above
Australia	1902-2009	3.1	4.1	2.3	4.6
Austria	1880-2009	4.3	3.0	2.3	n.a.
Belgium	1835-2009	3.0	2.6	2.1	3.3
Canada	1925-2009	2.0	4.5	3.0	2.2
Denmark	1880-2009	3.1	1.7	2.4	n.a.
Finland	1913-2009	3.2	3.0	4.3	1.9
France	1880-2009	4.9	2.7	2.8	2.3
Germany	1880-2009	3.6	0.9	n.a.	n.a.
Greece	1884-2009	4.0	0.3	4.8	2.5
Ireland	1949-2009	4.4	4.5	4.0	2.4
Italy	1880-2009	5.4	4.9	1.9	0.7
Japan	1885-2009	4.9	3.7	3.9	0.7
Netherlands	1880-2009	4.0	2.8	2.4	2.0
New Zealand	1932-2009	2.5	2.9	3.9	3.6
Norway	1880-2009	2.9	4.4	n.a.	n.a.
Portugal	1851-2009	4.8	2.5	1.4	n.a.
Spain	1850-2009	1.6	3.3	1.3	2.2
Sweden	1880-2009	2.9	2.9	2.7	n.a.
United Kingdom	1830-2009	2.5	2.2	2.1	1.8
United States	1790-2009	4.0	3.4	3.3	-1.8
Average		3.7	3.0	3.4	1.7
Median		3.9	3.1	2.8	1.9
Number of observations = 2,317		866	654	445	352

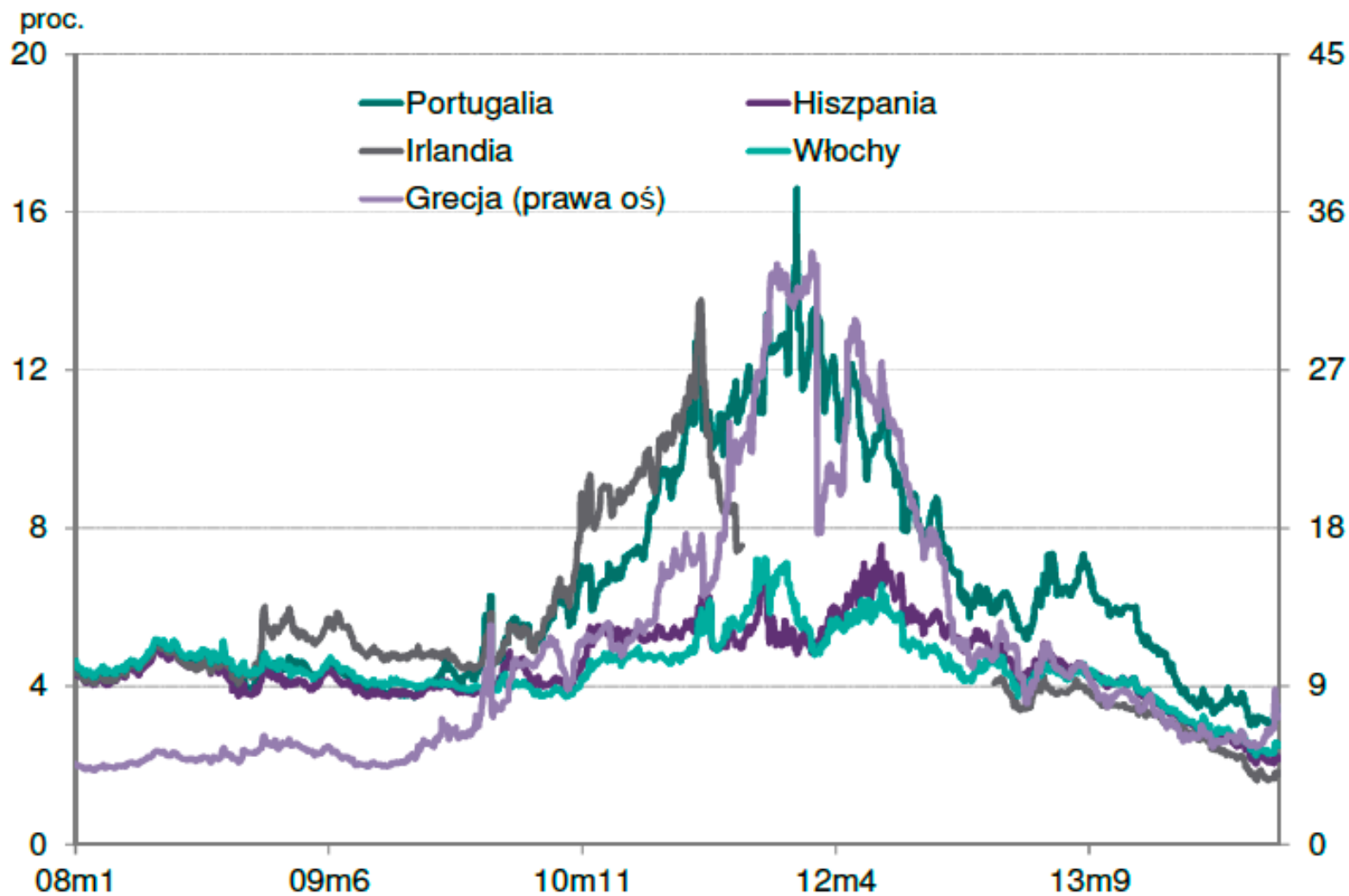
Dług publiczny a wzrost gospodarczy i inflacja

- wybrane rynki wschodzące, 1946-2009

Źródło: Reinhart i Rogoff, *Growth in a time of debt*, 2010.

Rentowność 10-letnich obligacji w krajach PIIGS

Źródło: NBP, Raport o inflacji, listopad 2014.

Koszty obsługi długu Skarbu Państwa, 2022-2027

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Dług Skarbu Państwa*						
a) w mld zł	1 238,5	1 324,7	1 595,8	1 776,3	1 948,5	2 065,1
- krajowy	949,8	1 040,7	1 246,8	1 396,3	1 539,6	1 637,6
- zagraniczny	288,7	284,0	349,1	379,9	408,9	427,5
b) w relacji do PKB	40,2%	38,5%	42,3%	43,9%	45,4%	45,6%
2. Państwowy dług publiczny						
a) w mld zł	1 209,5	1 304,9	1 568,6	1 739,5	1 900,8	2 008,1
b) w relacji do PKB	39,3%	37,9%	41,6%	43,0%	44,3%	44,3%
3. Kwota, o której mowa w art. 38a pkt 3 ustawy o finansach publicznych**						
a) w mld zł	1 090,0	1 258,9	1 518,4	1 688,9	1 850,5	1 957,2
b) w relacji do PKB	35,4%	36,5%	40,3%	41,7%	43,1%	43,2%
4. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych						
a) w mld zł	1 512,2	1 699,5	2 033,8	2 230,6	2 500,8	2 659,5
b) w relacji do PKB	49,1%	49,3%	53,9%	55,1%	58,3%	58,7%
5. Wydatki z tytułu obsługi długu Skarbu Państwa (kasowo)***						
a) w mld zł, w tym:	32,7	62,0	66,5	69,7 - 70,7	80,7 - 81,8	91,0 - 92,2
- długu krajowego	27,7	54,7	57,5	59,1	68,9	77,6
- długu zagranicznego	5,0	7,3	9,0	10,7 - 11,6	11,8 - 12,9	13,4 - 14,6
b) w relacji do PKB	1,06%	1,80%	1,76%	1,72% - 1,75%	1,88% - 1,91%	2,01% - 2,04%

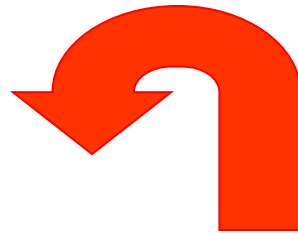
A. Smith o ingerencji rządu w gospodarkę

*„Najwyższym nietaktem i zarozumiałstwem ze strony królów i ministrów jest roszczenie sobie prawa do tego, by roztaczać opiekę nad gospodarką osób prywatnych i ograniczać ich wydatki – czy to prawami, które skierowane są przeciwko zbytkowi, czy też zakazami importu zagranicznych artykułów zbytku. Oni właśnie są zawsze i bez żadnego wyjątku **największymi marnotrawcami w społeczeństwie**. Niech tylko pilnują dobrze swych własnych wydatków, a pieczę nad wydatkami osób prywatnych mogą spokojnie pozostawić im samym. Jeżeli ich własna rozrzutność nie rujnuje państwa, to na pewno nie sprawi tego nigdy rozrzutność ich poddanych.”*

Smith A.: Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów. 1954, t.1, s.438-439.

Efekt całkowitego wypierania

prowadzi do

①

WZROST
WYDATKÓW
RZĄDOWYCH

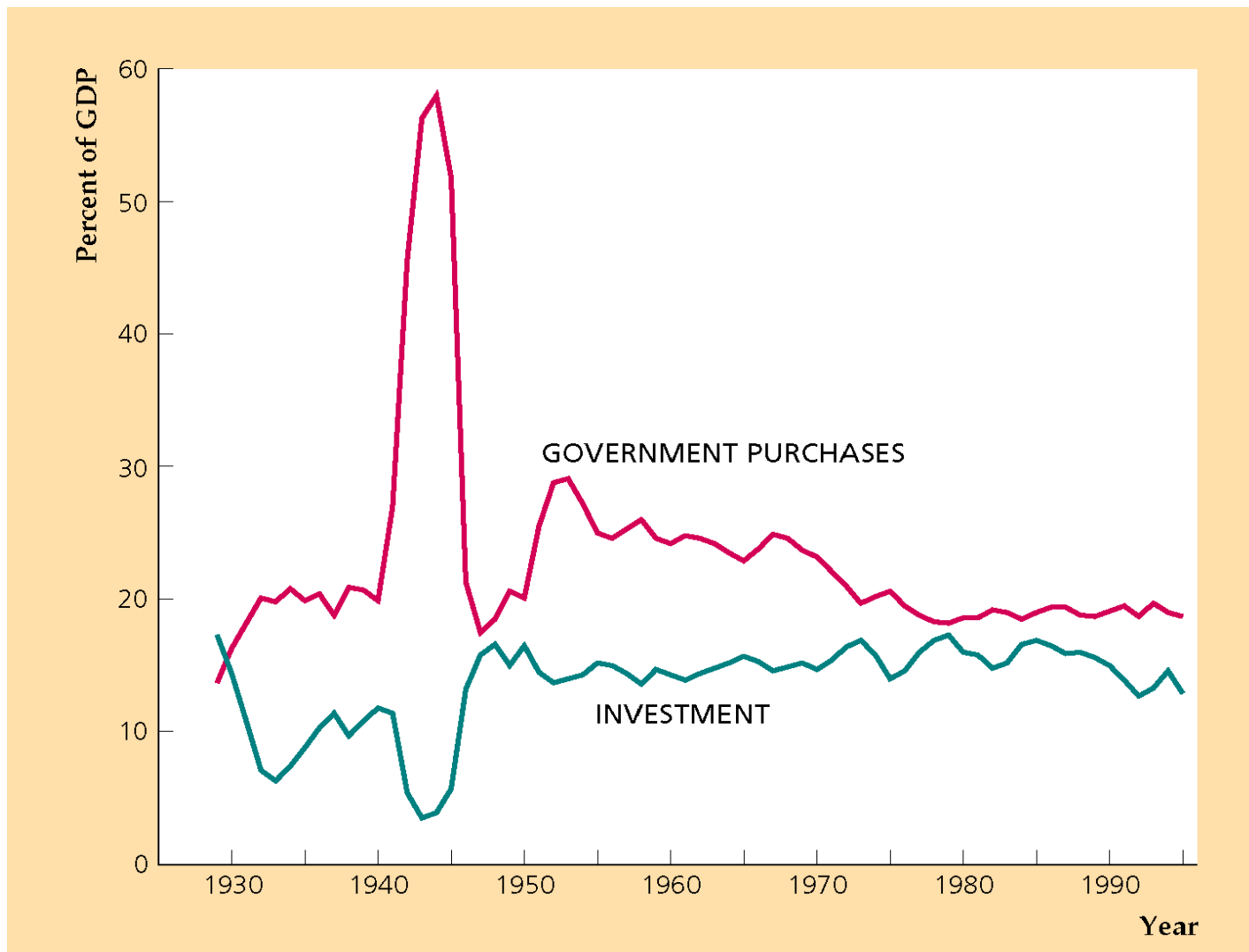
$$Y_p = C + I + G$$

②

SPADKU
INWESTYCJI

$$\nearrow G = \searrow I$$

Udział wydatków rządowych oraz inwestycji brutto w amerykańskim GDP, 1929–1995

Aktywa sektora bankowego w Polsce*, 2021

Aktywa	Wartość (w mld zł)
Aktywa ogółem	2572
Kredyty dla gospodarstw domowych	803
Kredyty dla przedsiębiorstw	386
Kredyty dla sektora rządowego i samorządowego	103
Instrumenty dłużne**	741

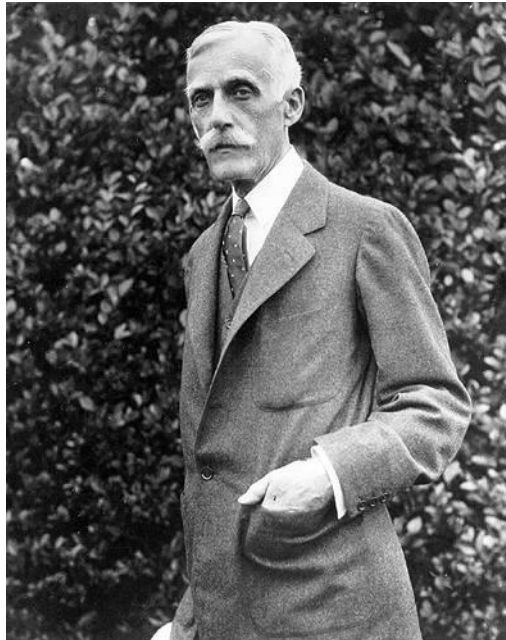
*wybrane pozycje

**Sektor instytucji rządowych i samorządowych 419 mld zł

Źródło: KNF, 2022.

Andrew Mellon o podatkach

*"Historia opodatkowania pokazuje, iż **podatki nadmierne nie są płacone**. Wysokie stawki w sposób nieunikniony wywierają presję na podatnika, zmuszając go do wycofania kapitału z produkcyjnych zastosowań i zainwestowania go w zwolnione z podatków papiery wartościowe lub znalezienia innych, zgodnych z prawem metod unikania realizacji podlegającego opodatkowaniu dochodu. W rezultacie źródła dochodu do opodatkowania wysychają".*

Andrew Mellon – sekretarz skarbu w rządzie republikanina Warrena G. Hardinga

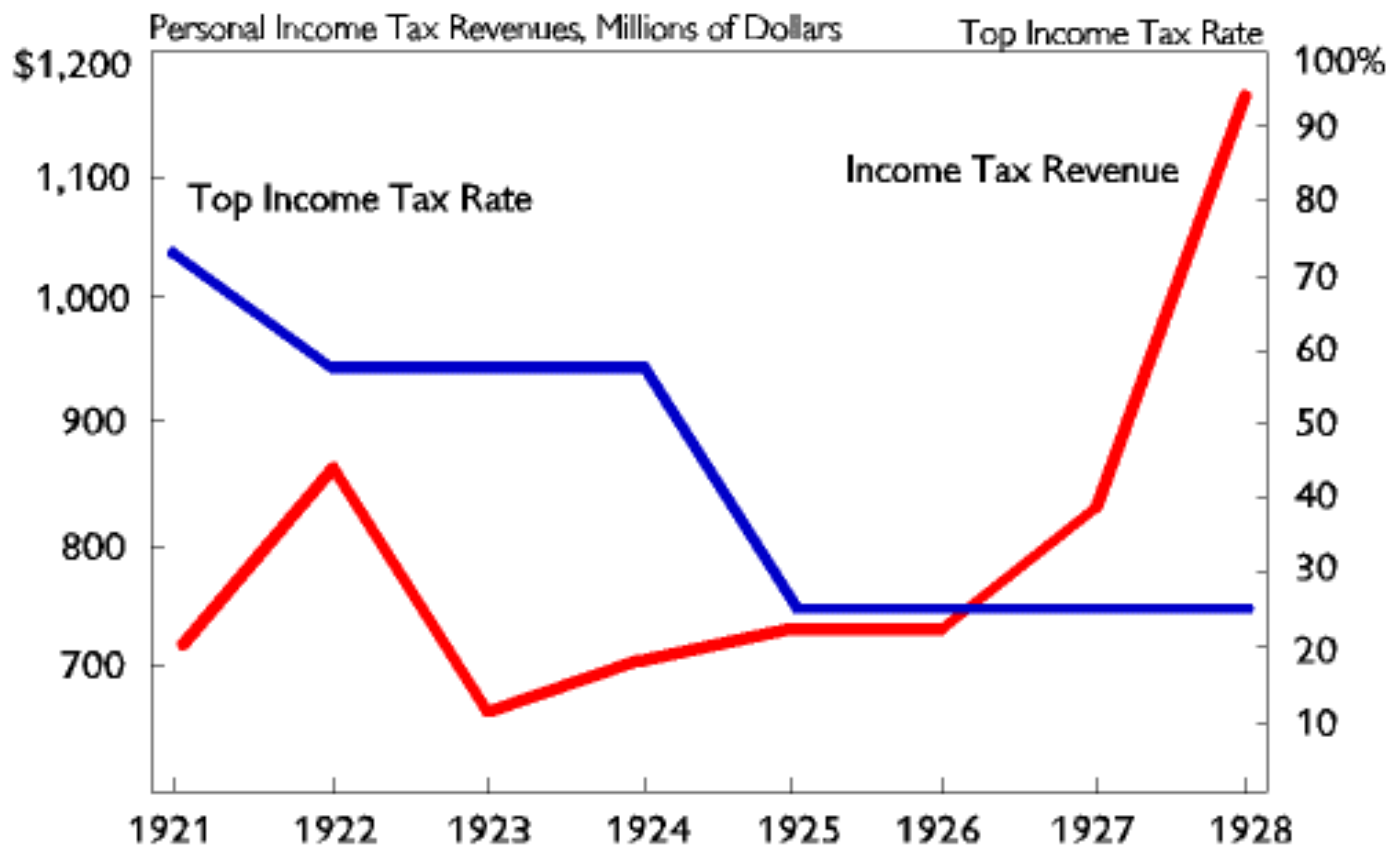
Reforma Andrew Mellona

W 1921 zredukowano wszystkie stawki podatku dochodowego (w tym najwyższą z **73%** do **58%**); w czerwcu 1924 r. najwyższa stawka opodatkowania spadła do **46%** (a w latach 1926 i 1928 obniżano dalej stawki opodatkowania – najwyższa stawka od dochodów ponad 100 000 USD osiągnęła poziom **25%**).

Efekty: lata 20-te okresem boomu gospodarczego, nominalny PNB wzrósł z 69,6 mld do 103,1 mld \$; **realny PNB wzrósł o 54%** a produktywność o 66,5 %; produkcja przemysłowa podwoiła się.

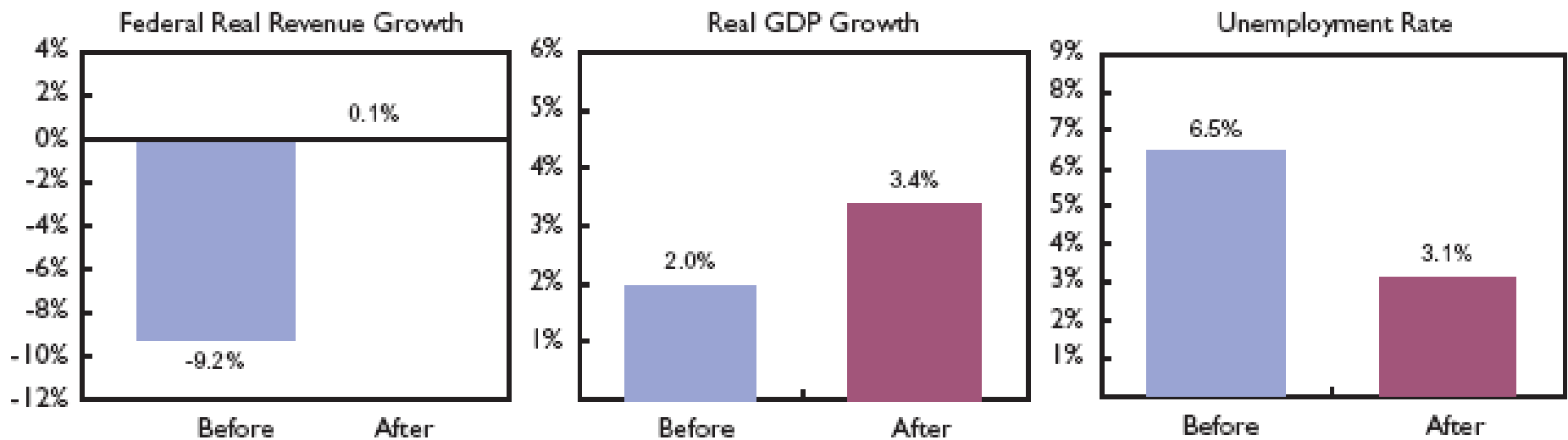
Lower Tax Rates in the 1920s Meant More Tax Revenue

Sources: Tax Foundation; Joint Economic Committee, "The Mellon and Kennedy Tax Cuts: A Review and Analysis," Staff Study, June 18, 1982.

Wskaźniki gospodarcze 4 lata przed i 4 lata po reformach podatkowych

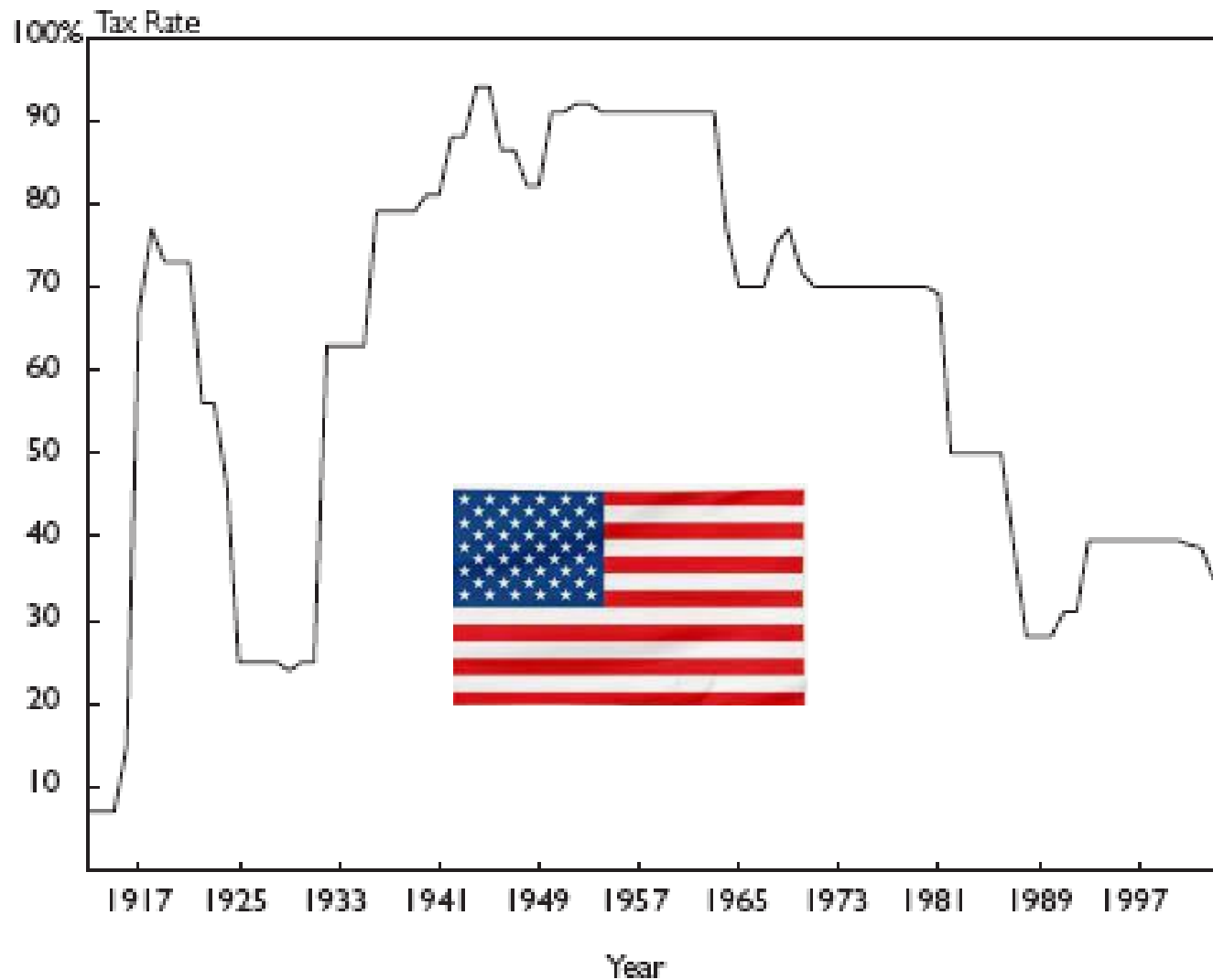
Before and After: Revenue, Output, and Employment
Annual average rate over four-year period before and four-year period after the tax cut

Source: Fiscal year U.S. budget data.

The Top Marginal Personal Income Tax Rate, 1913-2003

(When applicable, top rate on earned and/or unearned income)

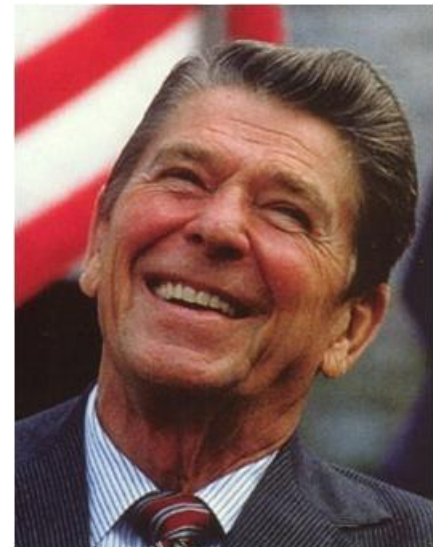
Source: Internal Revenue Service.

Kampania Reagana

Dla uzyskania poparcia elektoratu potrzebna była **oferta konkretnych korzyści dla całego społeczeństwa**. Redukcja podatków mogła stać się taką ofertą pod warunkiem, iż została by tak zaprojektowana, by nie była narażona na zarzut, iż jest „polityką dla bogaczy”. Zgłoszona przez Kempa i Rotha **propozycja powszechnej i równej, 30% obniżki podatku dochodowego** spełniała ten warunek.

Problem z redukcją podatków polegał na tym, iż według wszelkiego prawdopodobieństwa musiała ona spowodować wzrost deficytu budżetowego, co dla elektoratu Republikanów było trudne do zaakceptowania.

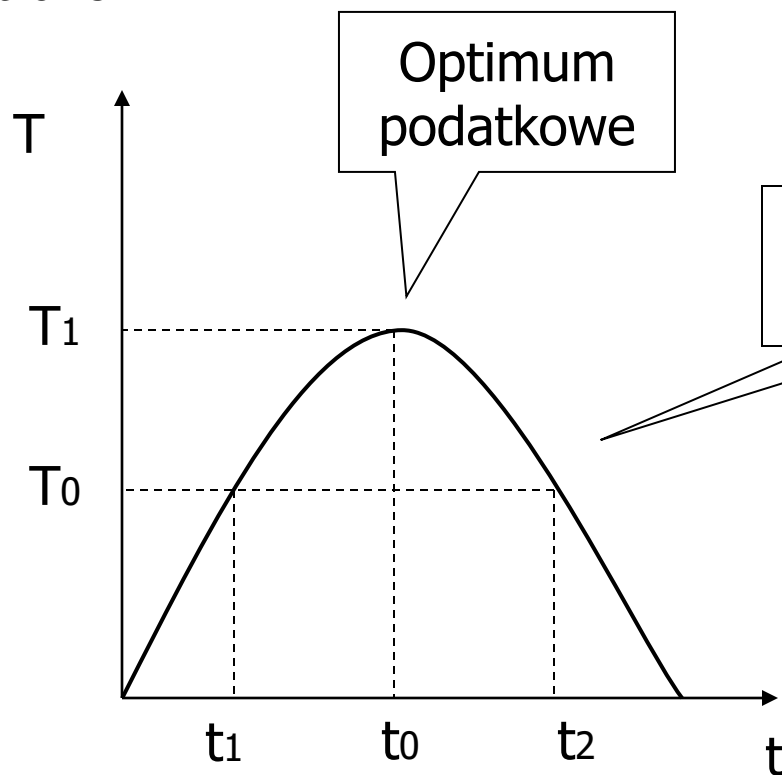
Źródło: Filipowicz L.: Amerykańska ekonomia podaży, 1992

Krzywa Laffera

Wpływy
podatkowe

Stopa
podatkowa

Wpływ ustaw podatkowych na wielkość zobowiązań podatkowych w USA w latach 1981 –1986 (mld dol.)

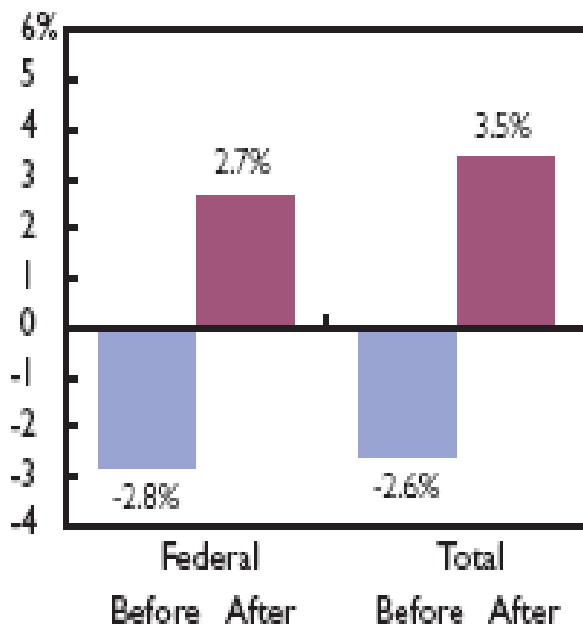
Wyszczególnienie	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Economic Recovery Tax Act of 1981	-8,9	-62,4	-111,3	-147,2	-190,8	-233,3
Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982	-	2,7	24,8	33,9	42,2	57,4
Tax Reform Act of 1984	-	-	-	3,8	12,8	20,2
Ogółem	-8,9	-59,7	-86,5	-109,5	-135,8	-155,7

Wskaźniki gospodarcze 4 lata przed i 4 lata po reformach podatkowych

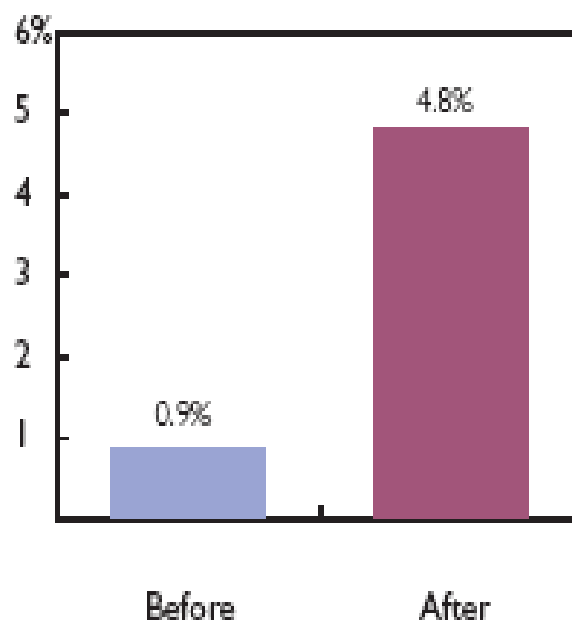
Before and After: Revenue, Output, and Employment

Annual average rate over four-year period before and four-year period after the tax cut

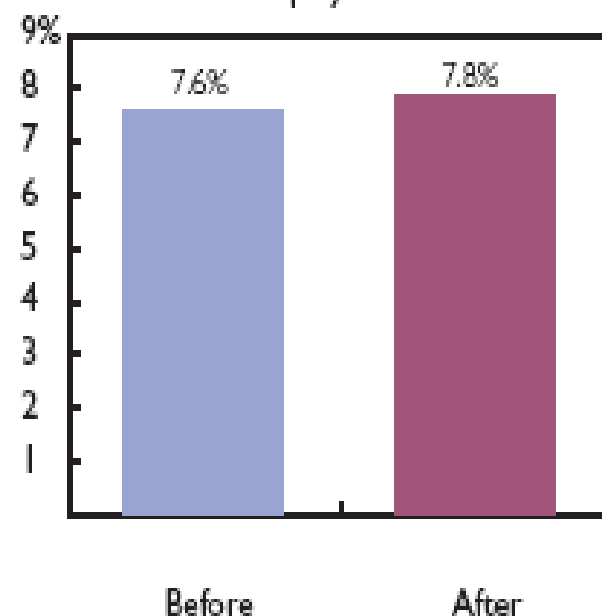
Real Income Tax Revenue Growth

Real GDP Growth

Unemployment Rate

Source: U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, National Income and Product Accounts dataset.

Czasy Reagana, 1981-1989

Stopa wzrostu:

3,2% rocznie (w latach 1974-1981 2,8%, w latach 1989-1995 2,1%)

Mediana dochodów amerykańskich rodzin:

Wzrost z \$ 37,868 do \$ 42,049 (w latach 1974-1981 bez zmian, w latach 1989-1995 spadek o \$ 1,438)

Zatrudnienie:

17 mln nowych miejsc pracy /średnio 2 mln rocznie/

Inflacja:

1980 CPI = 13,5%, **1988 CPI = 4,1%**

Supply-side czy demand-side economics?

Wydatki budżetowe

FY 1981 = 867,7 mld \$ FY 1989 = 1057,2 mld \$

Wydatki na obronę

FY 1981 = 198,2 mld \$ FY 1989 = 285,9 mld \$

Dług publiczny

FY 1981 = 1004,7 mld \$ FY 1989 = 2025,2 mld \$

Podatki w Irlandii

Personal Income Tax Rate	40.00
Corporate Tax Rate	12.50
Sales Tax Rate	23.00
Social Security Rate	15.05
Social Security Rate For Companies	11.05
Social Security Rate For Employees	4.00

TRADINGECONOMICS.COM | THE OFFICE OF THE REVENUE COMMISSIONERS

Koniunktura w Irlandii, 1994 - 1998

Wskaźnik	1994	1995	1996	1997	1998
Wzrost PKB (w %)	7,0	10,5	7,7	10,5	10,4
Stopa bezrobocia (w %)	14,8	12,2	11,9	10,3	5,8
Stopa inflacji (w %)	2,3	2,5	1,7	1,5	2,4
Saldo budżetu (% PKB)	0,7	-1,4	-0,7	-0,2	2,4
Tempo wzrostu inwestycji (w %)	10,2	9,6	15,9	13,2	17,8
Inwestycje w środki trwałe (w mln euro)	8 614	9 529	11 026	13 164	15 532
Napływ FDI (w mld \$)	0,8	1,45	2,45	4,10	..

Inwestycje w Irlandii

Europe was critical or important in relation to their priorities for setting up in Ireland

Source: Ipsos MRBI AIB Foreign Direct Investment Research – February 2014

Reasons for setting up in Ireland

photo by Enda Cavanagh Photography

Amerykańskie FDI w Irlandii

Alphabet (Google) zatrudnia ponad 9000 osób w Irlandii. W 2020 r. Google Ireland wykazał zysk w 2,2 mld euro.

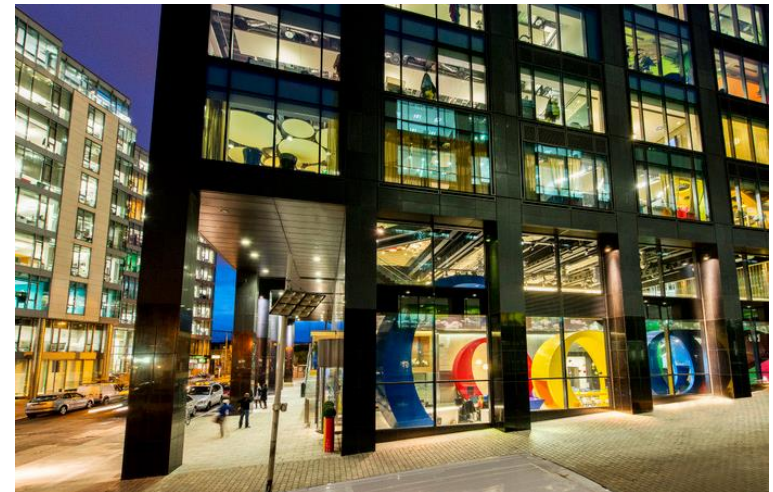
Apple Operations Europe Ltd, w 2020 r. zanotował **zysk netto 56,2 mld euro**.

Meta Platforms Technologies Ireland zatrudnia ok. 6000 pracowników. W 2020 r. raportowała zysk 5,8 mld USD.

Microsoft Ireland Operations Ltd wykazał zysk 2,7 mld USD.

Inne firmy z USA:

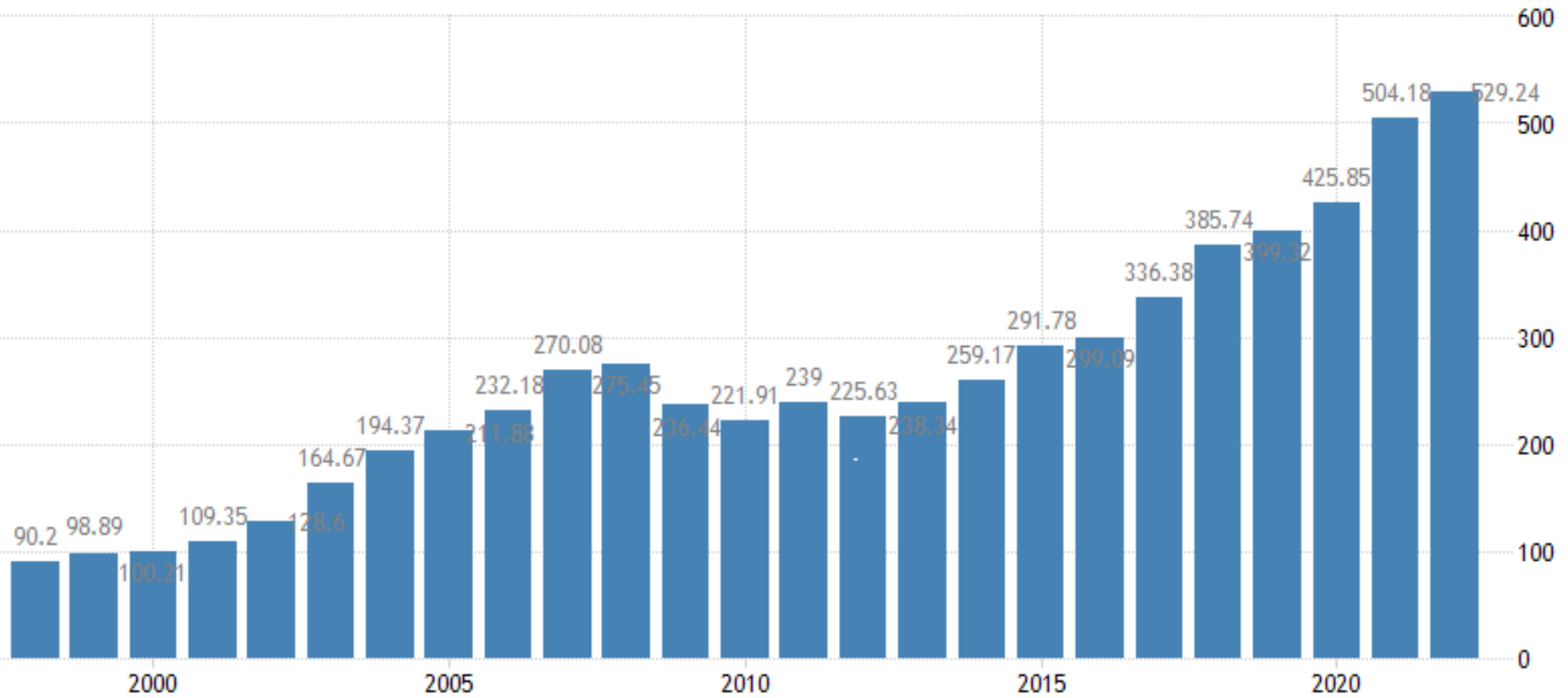
- Amazon
- Intel
- Bank of America
- JP Morgan
- Johnson & Johnson

FDI (BIZ) stan, kraje docelowe, (w mln USD), 1990–2022

Region/economy	1990	2000	2010	2020	2021	2022
World	2 196 203	7 377 201	19 855 669	41 919 401	47 079 311	44 252 759
United States	539601	2783235	3422293	10292403	13056382	10461684
China	20691	193348	586882	1918828	3633317	3822449
United Kingdom	203905	439458	1068187	2656647	2689966	2698563
Netherlands	71828	243733	588077	2721329	2744450	2683600
Singapore	30468	110570	633354	1985991	2169538	2368396
Hong Kong, China	201653	435417	1067520	1851464	1957365	2090558
Canada	112843	325020	983889	1184775	1442334	1439848
Ireland	37989	127089	285575	1384691	1394868	1408749
Luxembourg	0	0	172257	1525769	1515850	1155324
Switzerland	34245	101635	648092	1183255	1038359	1036890
British Virgin Islands	126	30289	265783	950876	990238	1028356
Germany	226552	470938	955881	1153099	1057990	1007533
France	104268	184215	630710	952937	944763	896806
Brazil	37143	0	640330	595285	729577	815627
Spain	65916	156348	628341	804418	782903	787311
Australia	80364	121686	527728	779674	755178	758032
Mexico	22424	121691	355512	544430	592221	649287
Cayman Islands	1749	27316	161916	522444	548337	572927
Belgium	0	0	473358	604255	555736	523855
India	1657	16339	205580	480127	514112	510719
Italy	59998	122533	328058	490197	449962	448493
Russian Federation	0	29738	464228	449050	497690	379127
Poland	109	33477	187602	256008	270719	269840

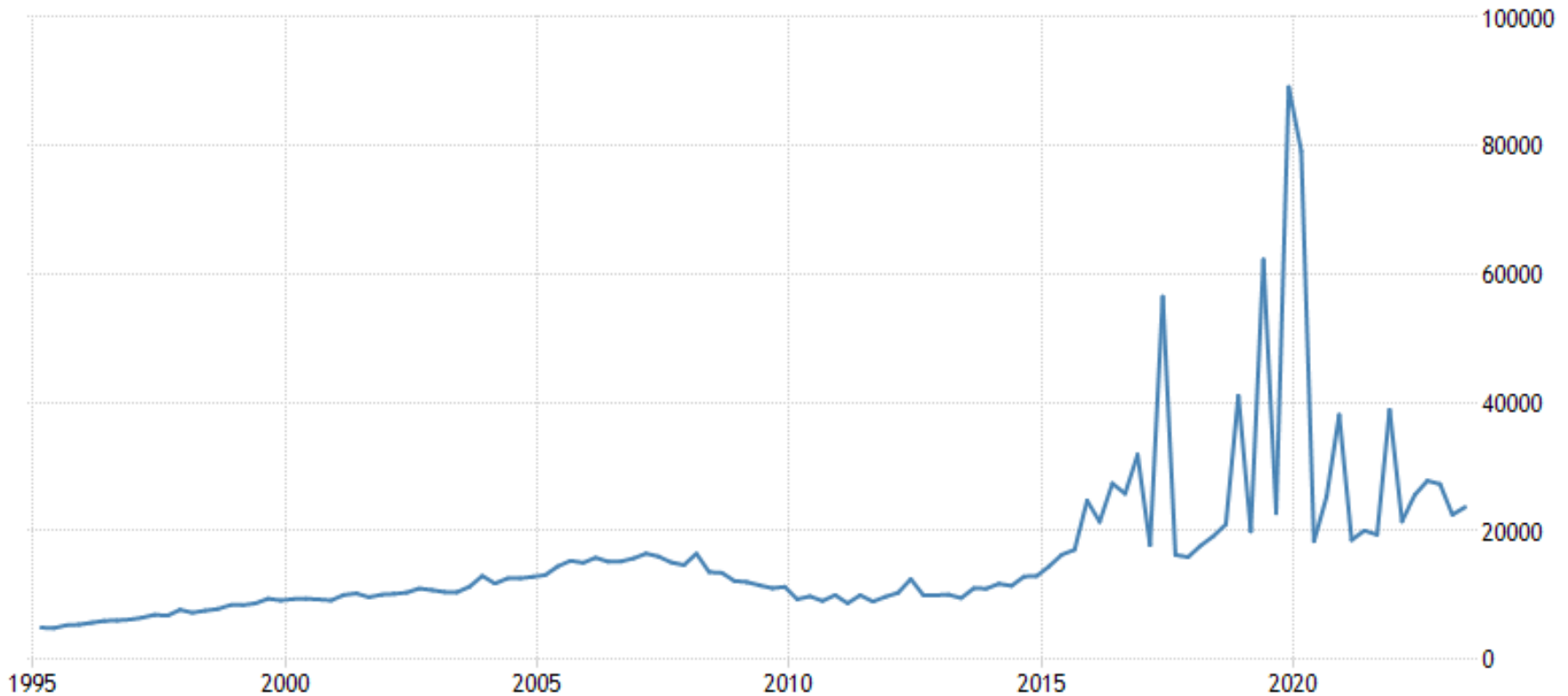
PKB Irlandii

TRADINGECONOMICS.COM | WORLD BANK

Źródło: Trading Economics, 2023.

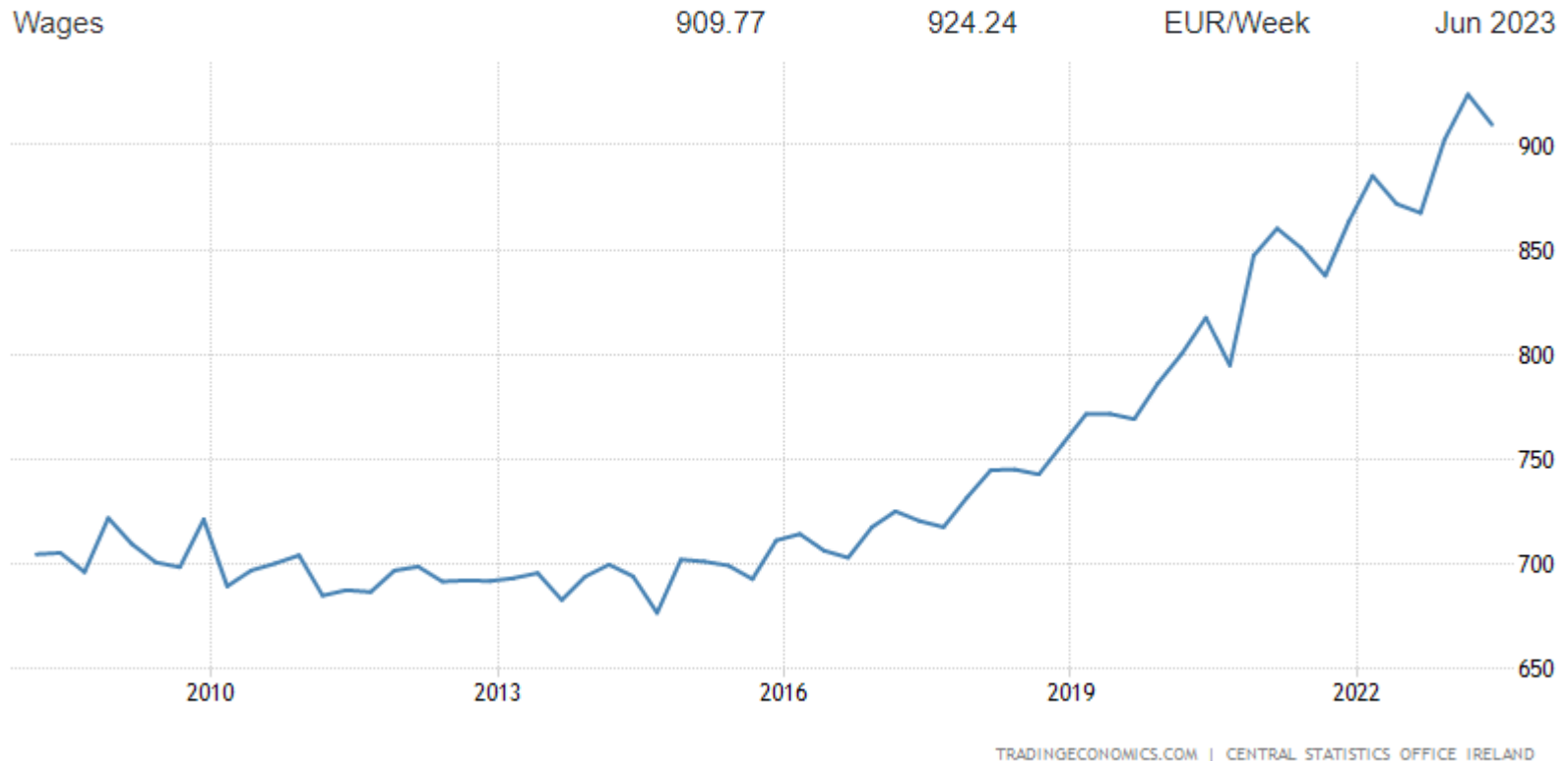
Inwestycje w Irlandii (mln EUR) (Gross Fixed Capital Formation)

TRADINGECONOMICS.COM | CENTRAL STATISTICS OFFICE IRELAND

Źródło: Trading Economics, 2023.

Płaca tygodniowa w Irlandii (w EUR)

Źródło: Trading Economics, 2023.

Wages in Manufacturing 1027.81 1080.25 EUR/Week Jun 2023

Average Hourly Earnings 28.07 28.51 EUR Jun 2023

Reforma CIT w Polsce

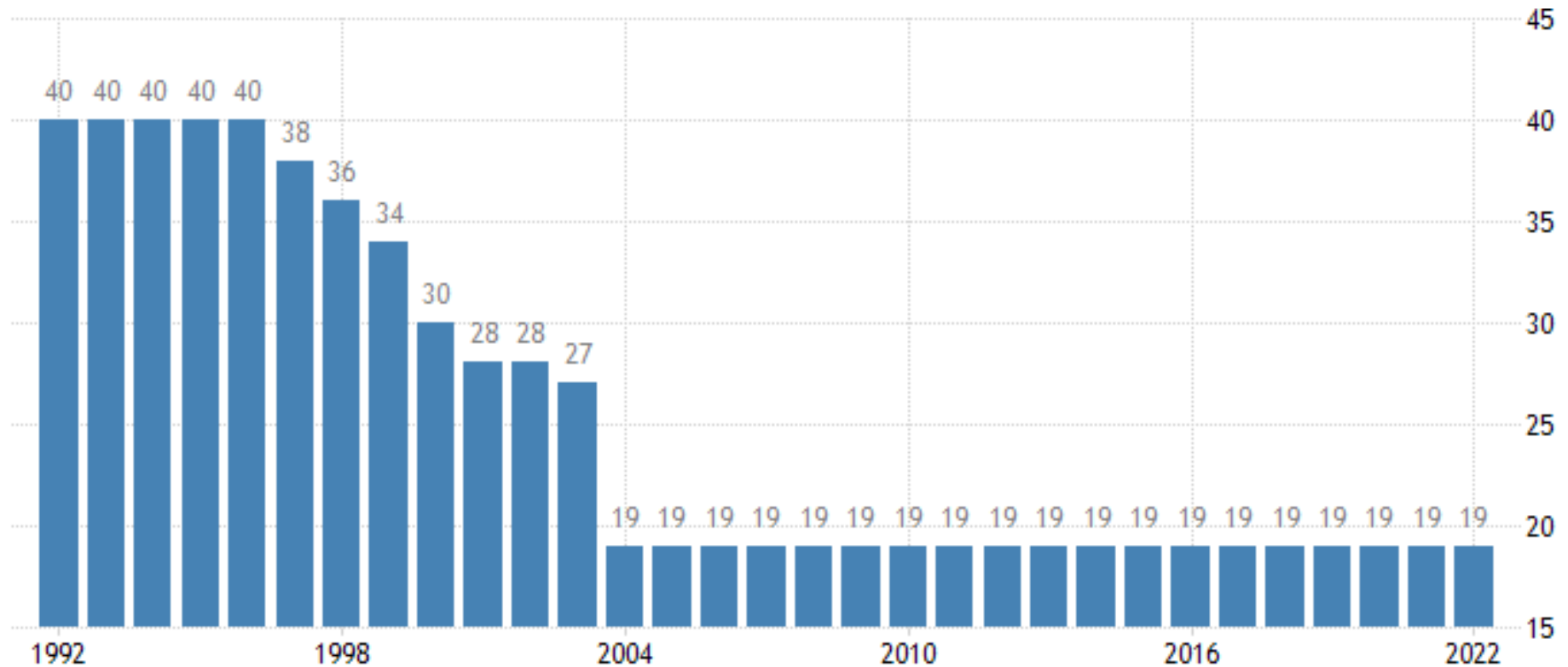
W Polsce w 1997 r. CIT wynosił jeszcze 38%.

W kolejnych latach CIT był obniżany:

1998	36%
1999	34%
2000	30%
2001	28%
2002	28%
2003	27%
2004	19%

Jak obniżka CIT mogła wpłynąć na wpływy podatkowe oraz koniunkturę gospodarczą?

Corporate Income Tax Rate (CIT) w Polsce

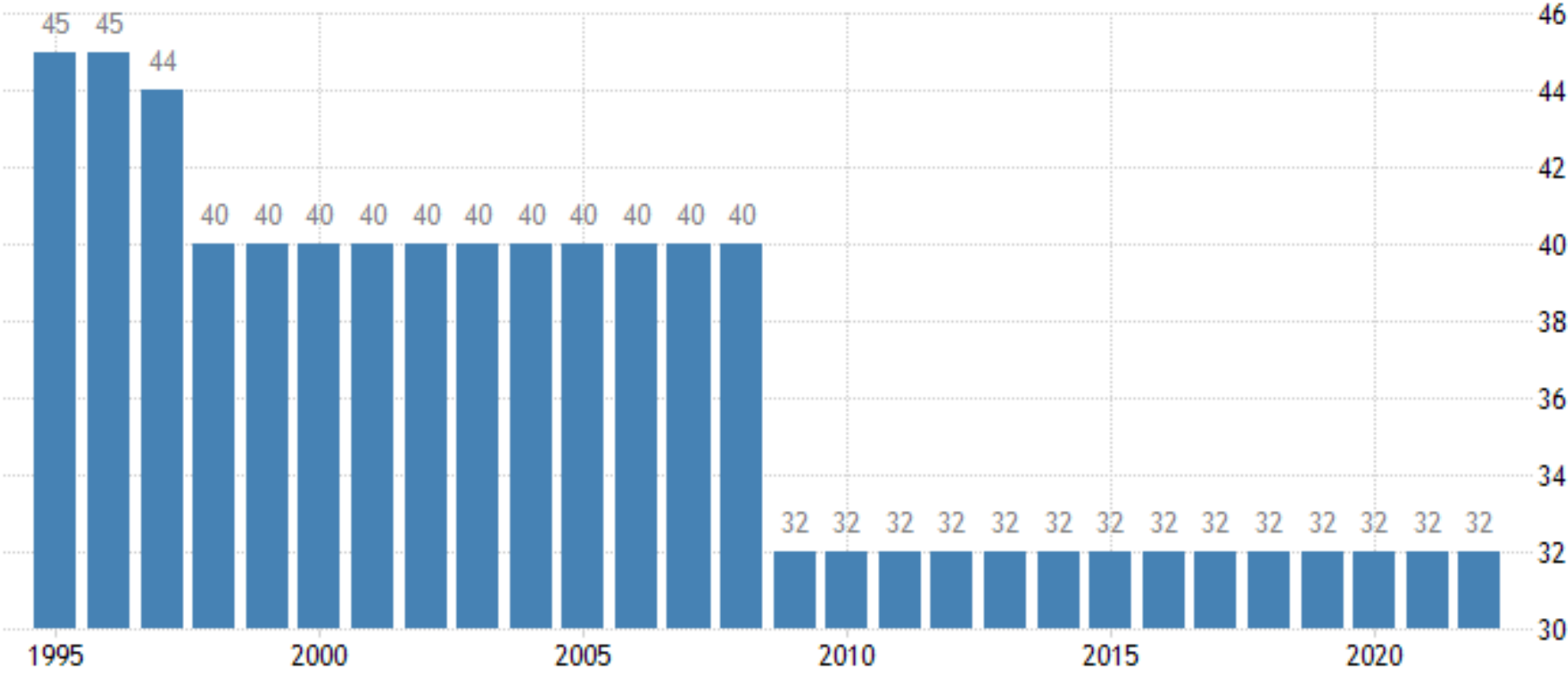

Koniunktura gospodarcza i wpływy podatkowe z tytułu CIT, Polska 2000-2006

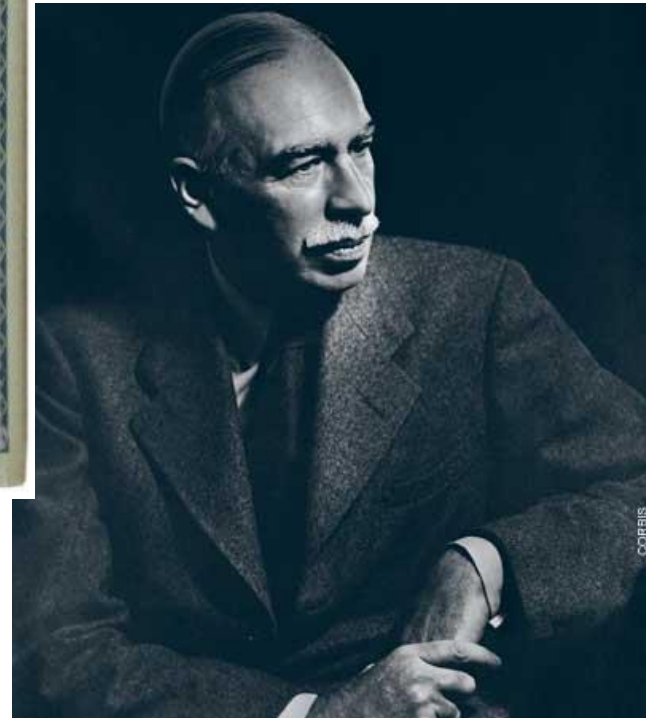
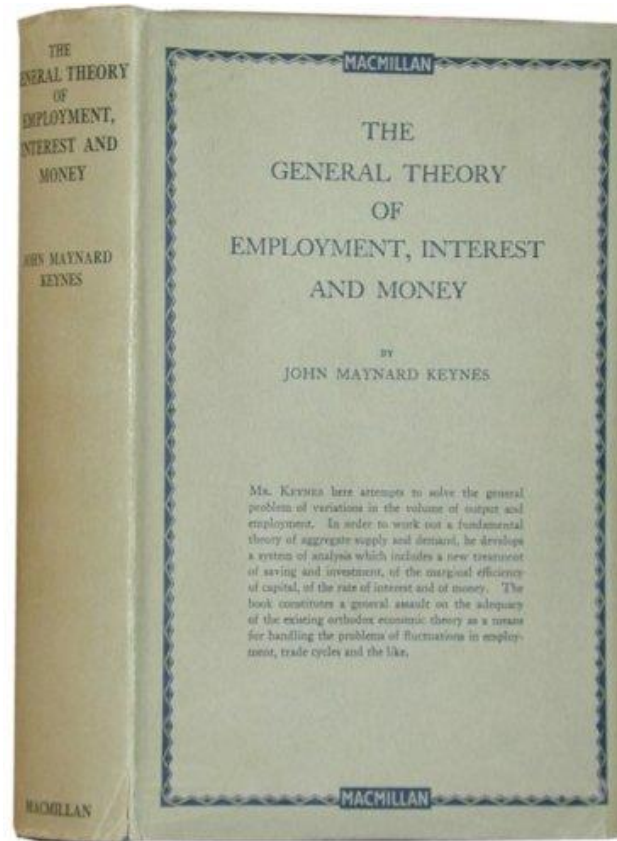
Wskaźnik	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wzrost gospodarczy	4.3	1.2	1.4	3.9	5.3	3.6	6.2
Stopa bezrobocia	16.1	18.2	19.9	19.6	19.0	17.7	13.8
Stopa zatrudnienia	55.0	53.4	51.5	51.2	51.7	52.8	54.5
Wzrost zatrudnienia	-1.6	-2.2	-3.0	-1.2	1.3	2.3	3.3
Inflacja	10.1	5.3	1.9	0.7	3.6	2.2	1.3
Deficyt budżetowy / PKB	-3.0	-5.1	-5.0	-6.3	-5.7	-4.3	-3.8
Dług publiczny / PKB	36.8	37.6	42.2	47.1	45.7	47.1	47.6
CIT – stawka (w %)	30	28	28	27	19	19	19
CIT – wpływy (w mld zł)	16,9	13,2	15,0	15,0	18,0	20,8	25,3
Stopa procentowa NBP	21,5	14.0	7,50	5.75	7.00	4.75	4,25

CIT wpływy (mld zł) 2007: **32,2**; 2008: **34,6**; 2009: **30,8**; 2010: **27,9**.

Personal Income Tax Rate (PIT) w Polsce, stopa krańcowa

John Maynard Keynes (1883 - 1946)

„Ogólna teoria zatrudnienia,
procentu i pieniądza” (1936)

Rola popytu zagregowanego

Możliwości zatrudnienia są siłą rzeczy ograniczone przez rozmiary łącznego popytu.

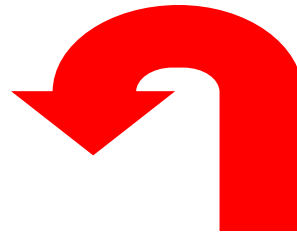
Jeżeli popyt efektywny jest niewystarczający, to nie tylko wynika stąd niemożliwy do zniesienia publiczny skandal polegający na tym, że **środki wytwórcze są marnotrawione**, albo też indywidualny przedsiębiorca, który próbuje uruchomić te środki, spotyka na swej drodze same tylko trudności.

J.M. Keynes: *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, s.413.

Efekt częściowego wypierania

$Y < Y_p$

prowadzi do

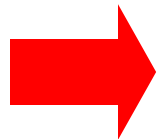
① WZROST
WYDATKÓW
RZĄDOWYCH

$$Y = C + I + G$$

② SPADKU
INWESTYCJI

ale

$\nearrow G > \searrow I$

efekt końcowy: **wzrost dochodu narodowego**

$\nearrow Y$

Teoria Keynesa a współczesna polityka budżetowa

Stopa
wzrostu
PKB

Kraj / obszar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USA	3,8	3,3	2,7	1,8	-0,3	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	2,4
Strefa euro	2,3	1,7	3,2	3,1	0,5	-4,5	2,1	1,6	-0,9	-0,3	0,9
Wielka Brytania	2,5	3,0	2,7	2,6	-0,5	-4,2	1,5	2,0	1,2	2,2	2,9
Japonia	2,4	1,3	1,7	2,2	-1,0	-5,5	4,7	-0,5	1,8	1,6	-0,1

Saldo
finansów
publicznych

Kraj / obszar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USA	-4,4	-3,3	-2,2	-2,9	-7,2	-12,8	-12,2	-10,7	-9,3	-6,4	-5,8
Strefa euro	-3,0	-2,6	-1,4	-0,7	-2,1	-6,3	-6,2	-4,1	-3,7	-3,0	-2,5
Wielka Brytania	-3,6	-3,3	-2,7	-2,8	-5,1	-11,2	-10,0	-7,9	-6,3	-5,9	-5,3
Japonia	-6,2	-6,7	-1,6	-2,4	-1,9	-8,8	-8,3	-8,8	-8,7	-9,3	-8,4

Stopa
bezrobocia

Kraj / obszar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
USA	5,6	5,2	4,7	4,7	5,9	9,4	9,7	9,0	8,2	7,4	6,2
Strefa euro	9,2	9,0	8,3	7,4	7,5	9,6	10,2	10,2	11,4	12,0	11,5
Wielka Brytania	4,7	4,8	5,5	5,4	5,4	7,8	7,9	7,8	8,0	7,5	6,3
Japonia	4,7	4,4	4,1	3,9	4,0	5,0	5,0	4,5	4,3	4,0	3,7

Wzrost opodatkowania w 1993 r.

Individual Income Tax

Rodziny o dochodach:

powyżej 140 000 USD miały płacić podatek w wysokości 36%

powyżej 250 000 USD miały płacić podatek w wysokości 39,6%

wcześniej krańcowa stopa opodatkowania wynosiła 31%

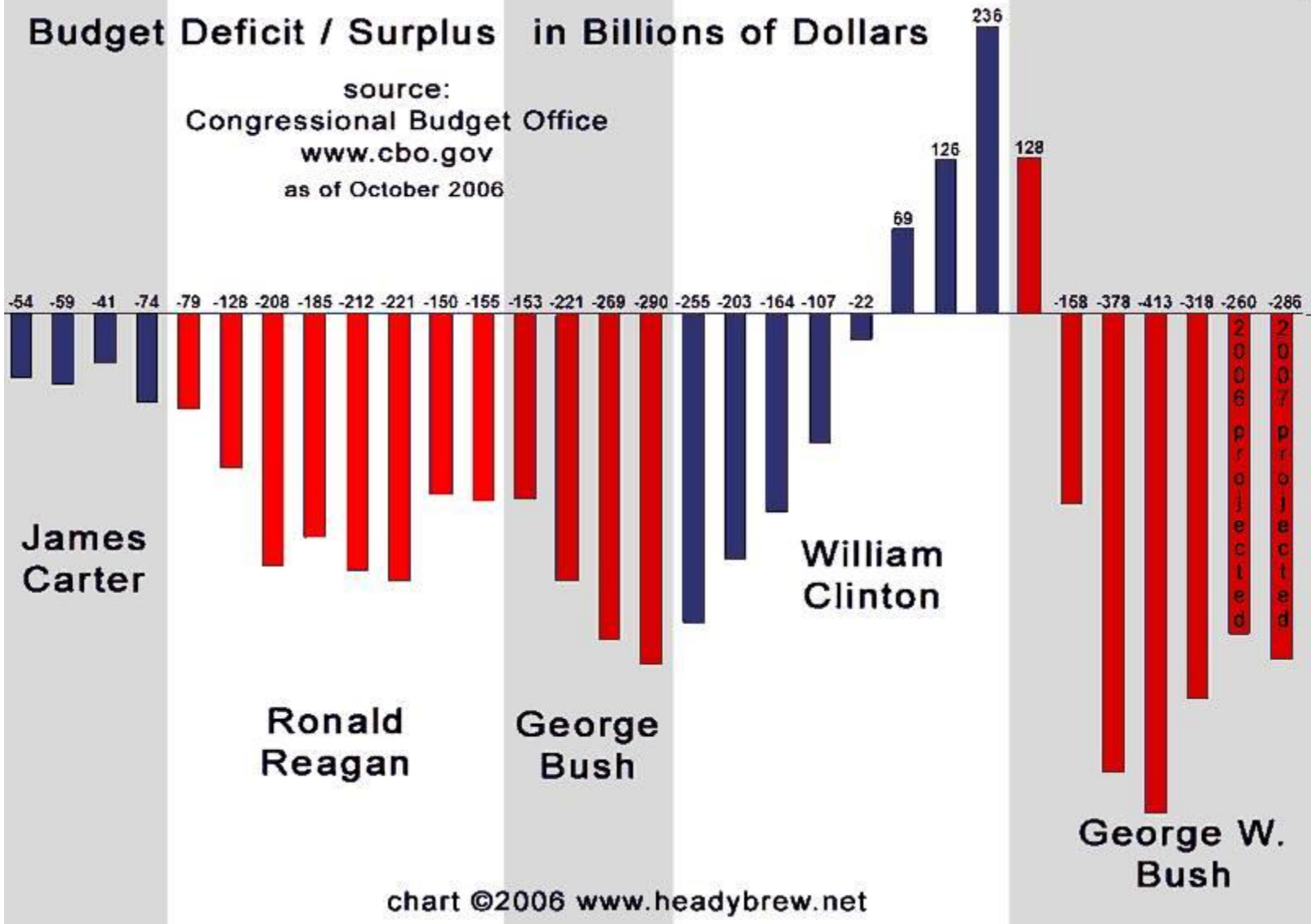
Corporate Income Tax

wzrost z 34% do 35%

Budget Deficit / Surplus in Billions of Dollars

source:
Congressional Budget Office
www.cbo.gov
as of October 2006

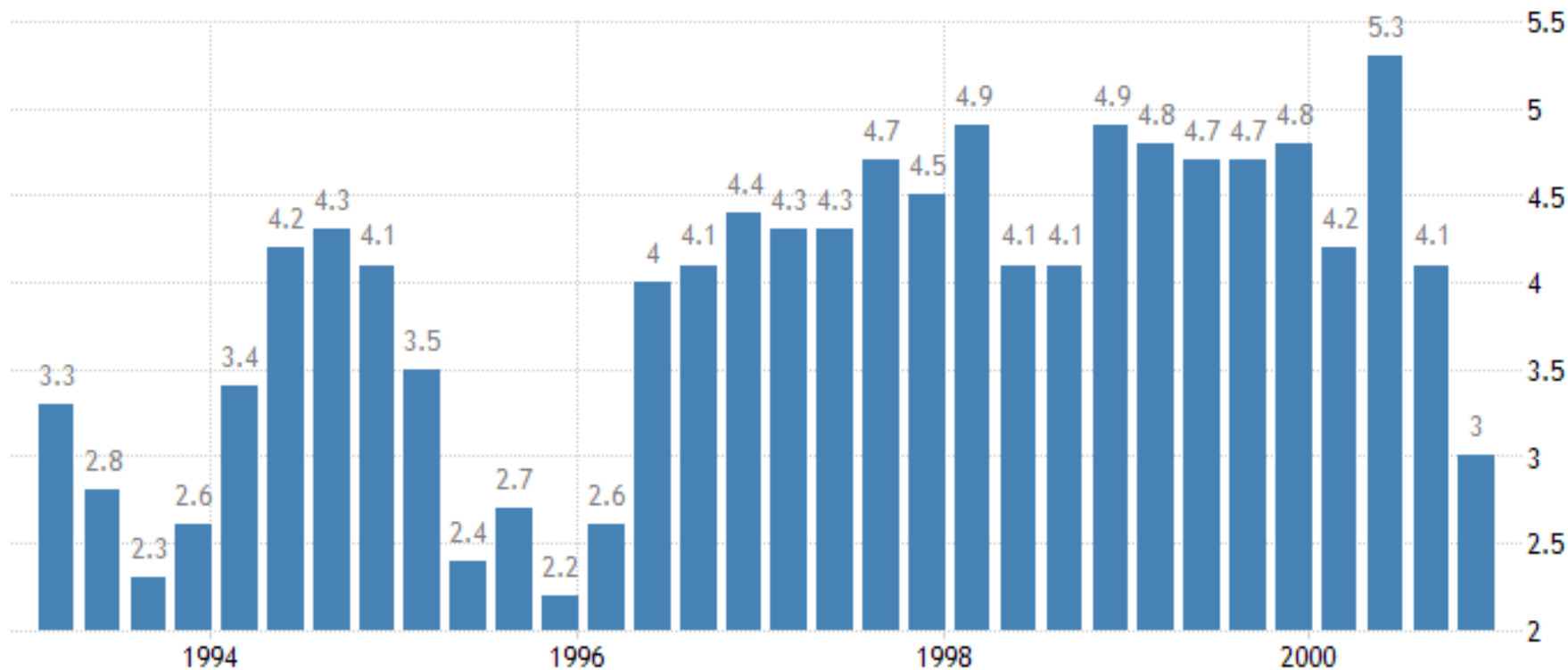

Polityka fiskalna B. Clintona

Clinton wprowadził w 1993 r. do systemu podatkowego IIT, gdzie istniały stawki 15%, 28% i 31% , nową stawkę 36% dla dochodów powyżej 140,000 USD w przypadku małżeństw i 115,000 USD dla osób samotnych oraz 39.6% dla podatników o dochodach powyżej 250,000 USD. CIT został podniesiony z 34% do 35%.

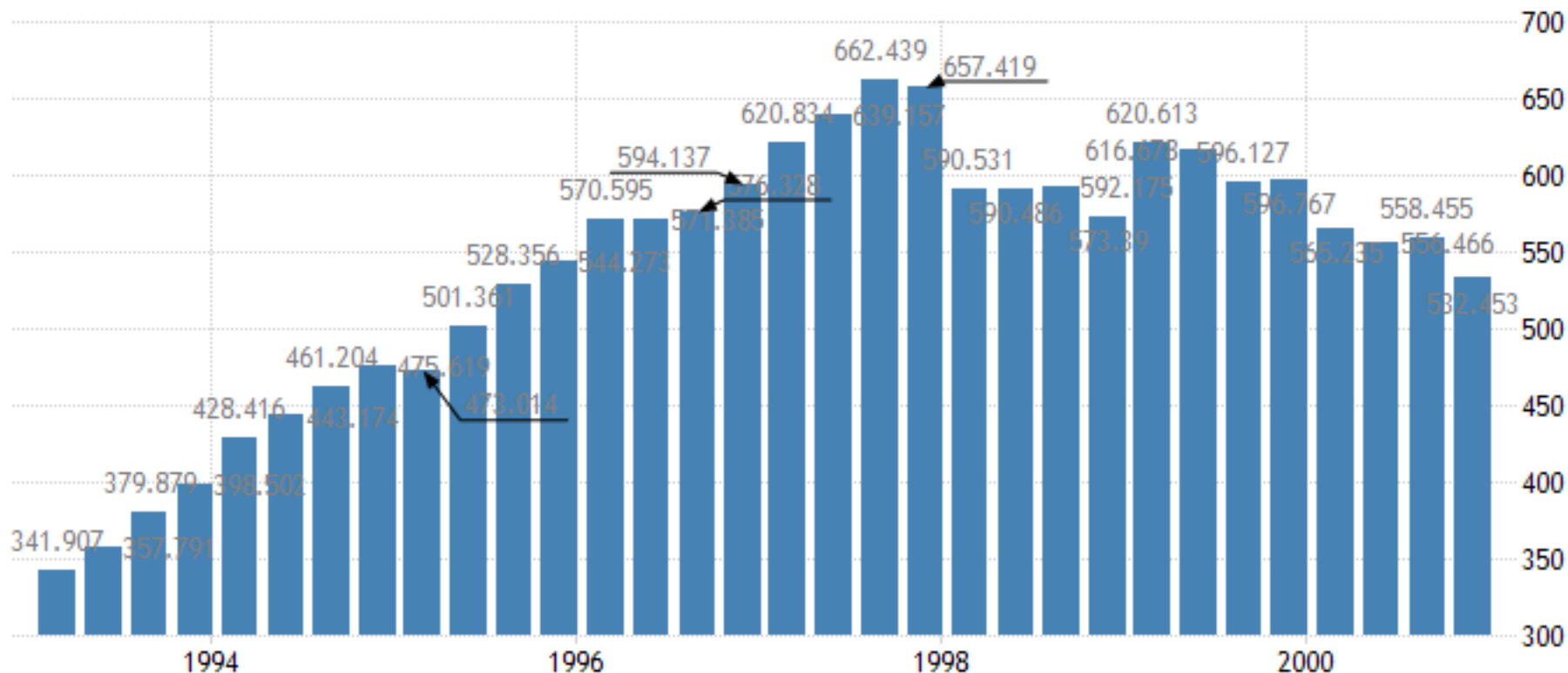
Wskaźnik	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stopa wzrostu GNP (%)	3,3	2,7	4,0	2,5	3,7	4,5	4,2	4,5	3,7
Stopa bezrobocia (%)	7.3	6.8	5.8	5.5	5.2	4.7	4.5	4.1	3.9
Inflacja (CPI) (%)	2,9	2,7	2,7	2,5	3,3	1,7	1,6	2,7	3,4
Wpływy budżetowe (mld \$)	1091	1155	1259	1351	1453	1579	1722	1828	2026
Wpływy budżetowe (% GDP)	17,5	15,7	18,1	18,5	18,9	19,3	20,0	20,0	20,9
Individual Income Tax (mld \$)	476	510	543	590	656	738	829	880	1005
Corporate Income Tax (mld \$)	100	118	140	157	172	182	189	185	207
Excise Tax (w mld \$)	46	48	55	58	54	57	58	70	69
Wydatki budżetowe (mld \$)	1382	1410	1462	1516	1561	1601	1653	1705	1789
Wydatki budżetowe (% GDP)	22,1	21,4	21,0	20,7	20,3	19,6	19,2	18,6	18,4
Saldo budżetu (mld \$)	-290	-255	-203	-164	-107	-22	+69	+126	+236
Saldo budżetu (% GDP)	-4,7	-3,9	-2,9	-2,2	-1,4	-0,3	+0,8	+1,4	+2,4
Dług publiczny (mld \$)	3000	3248	3433	3604	3734	3772	3721	3632	3410
Dług publiczny (% GDP)	48,1	49,4	49,3	49,2	48,5	46,1	43,1	39,8	35,1

Stopa wzrostu PKB w USA, 1993-2000

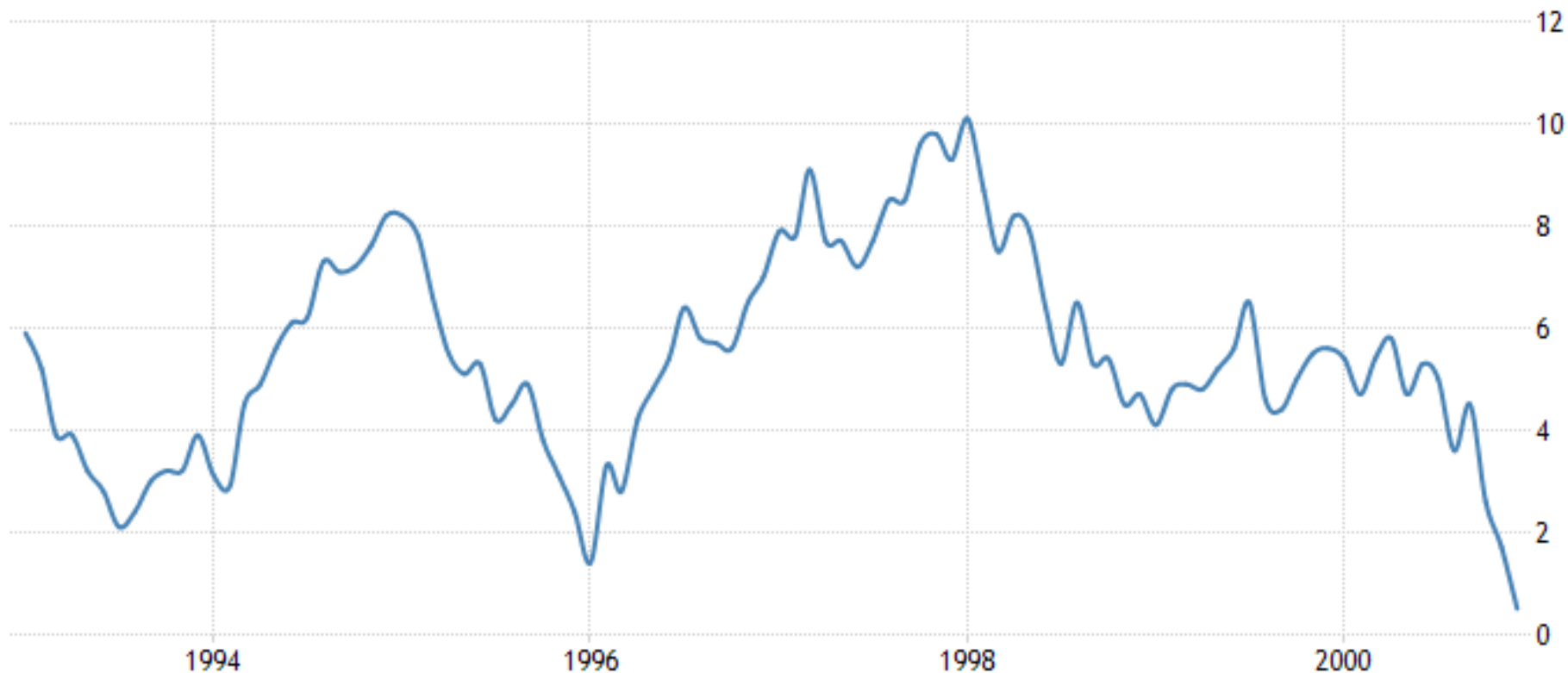
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF ECONOMIC ANALYSIS

Zyski korporacji w USA, 1993-2000

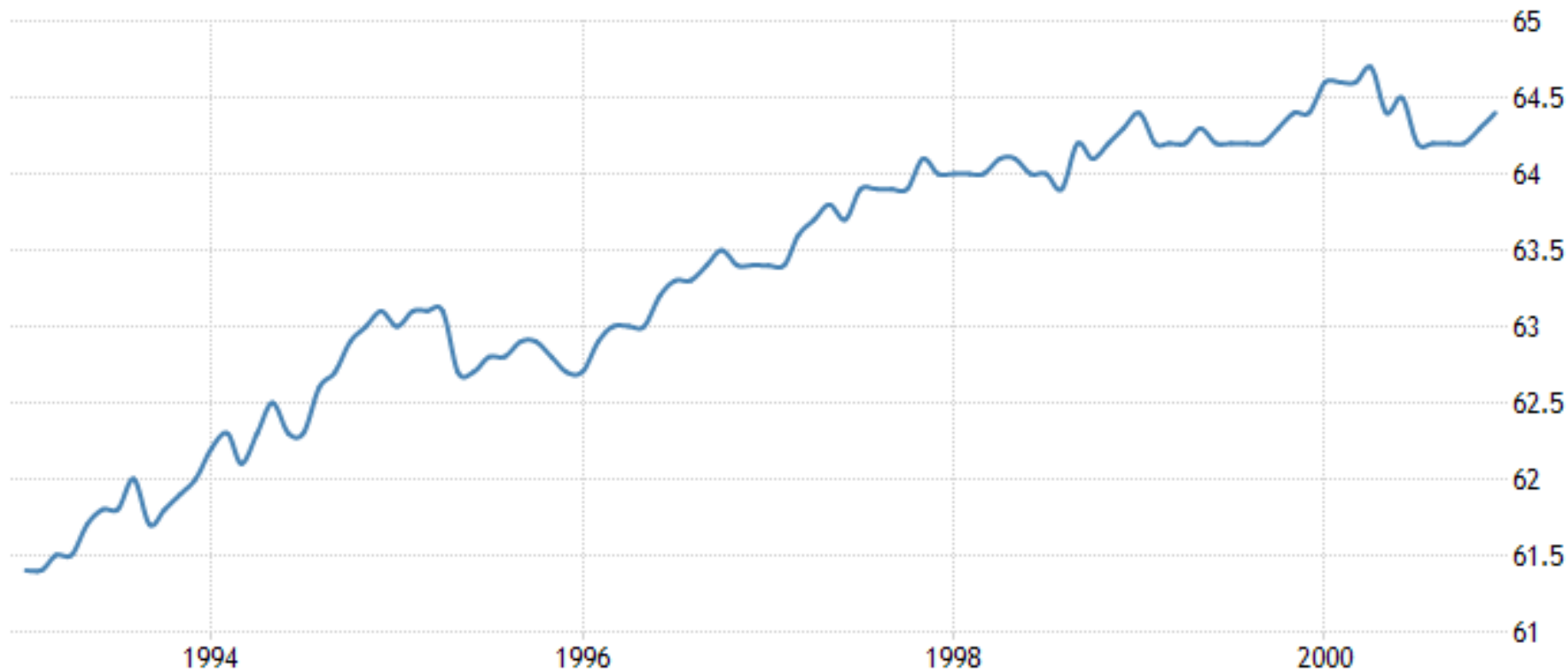
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF ECONOMICS ANALYSIS

Produkcja przemysłowa w USA (% wzrost), 1993-2000

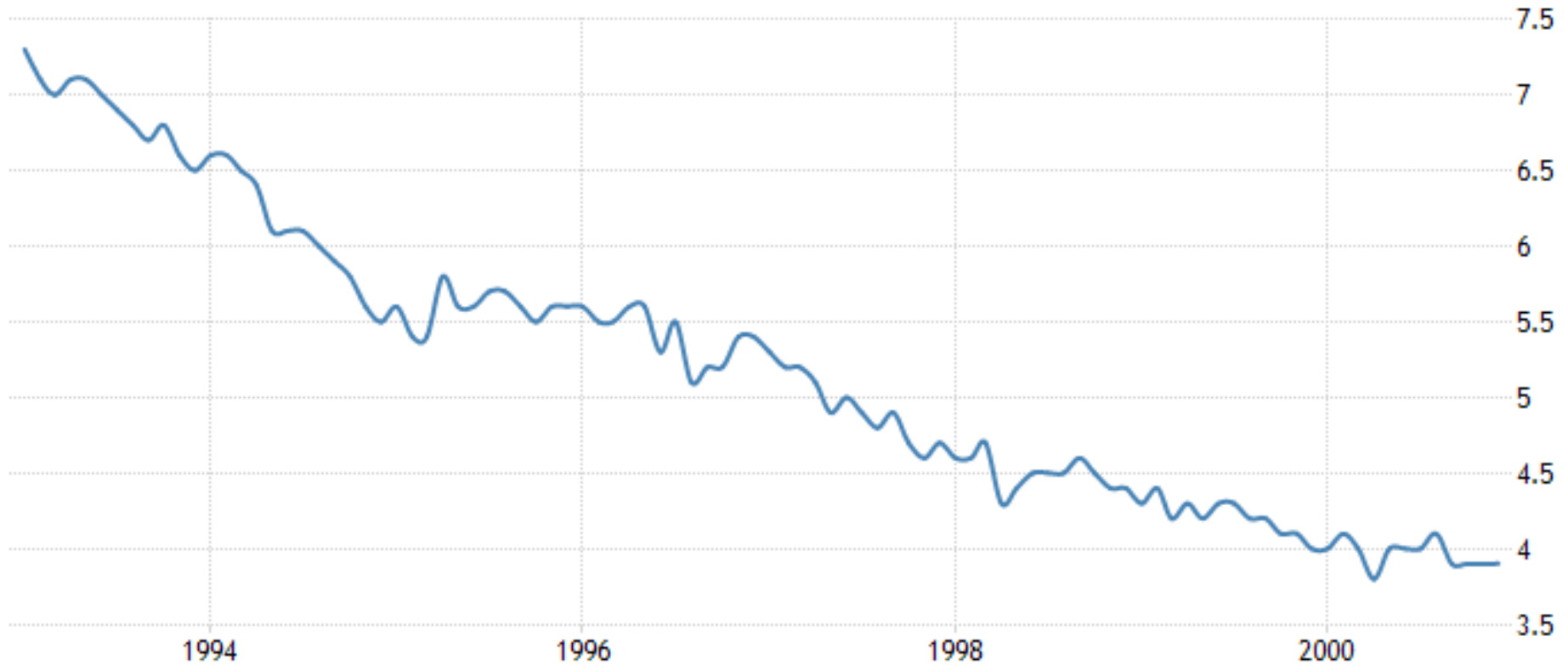
SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | FEDERAL RESERVE

Stopa zatrudnienia w USA, 1993-2000

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS

Stopa bezrobocia w USA, 1993-2000

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS

Argumenty za małym budżetem

- Sektor prywatny decyduje o wydatkach [większa efektywność], a nie urzędnicy [biurokracja] – lepsza alokacja zasobów
- Brak obciążeń spłatą długu w przyszłości
- Mniejsze marnotrawstwo zasobów
- Mały rząd, mniejsze koszty, mniej biurokracji, mniej korupcji, mniej regulacji
- Większa wolność oraz odpowiedzialność jednostek
- Brak efektu wypierania (*crowding out*)
- Brak bliźniaczego deficytu – deficytu handlowego [*twin deficits*]
- Aktywa nie wyciekają za granicę
- Przyszłe pokolenia nie będą musiały płacić wyższych podatków
- Wysoki deficyt może generować inflację

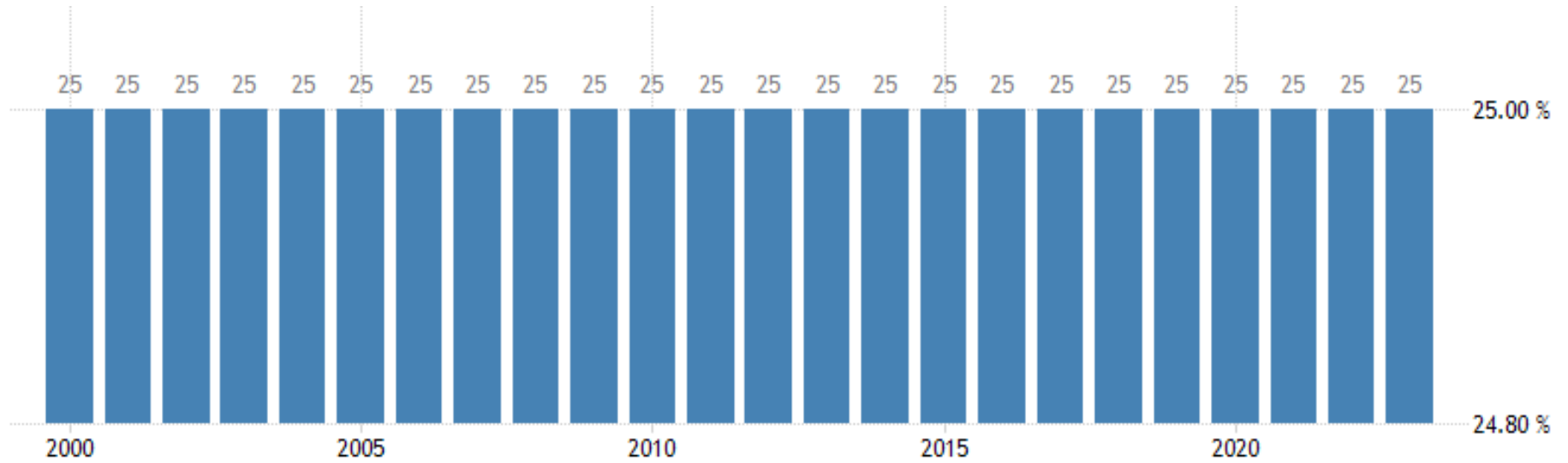
Przykładowe kraje (2019): Irlandia (G=24,5% PKB), Szwajcaria (G=32,7% PKB), Korea Płd. (G=33,9% PKB), USA (G=38,3% PKB).

Argumenty za dużym budżetem

- ❑ Większa ilość dóbr publicznych [edukacja, opieka społeczna, infrastruktura]
- ❑ Efekty mnożnikowe [TPE]; tylko częściowe wypieranie lub *crowding in*
- ❑ Stabilizowanie koniunktury [stymulowanie gospodarki w czasach recesji ograniczanie bezrobocia dzięki robotom publicznym]
- ❑ Reagowanie na zewnętrzne szoki [np. cenowe, podażowe]
- ❑ Finansowanie badań podstawowych, które nie są podejmowane przez prywatny biznes
- ❑ Ograniczanie efektów zewnętrznych [np. przez nałożenie podatków środowiskowych]
- ❑ Obligacje, bony skarbowe zapewnią dodatkowe dochody przyszłym pokoleniom
- ❑ Firmy i gospodarstwa domowe też korzystają z zewnętrznego finansowania
- ❑ Wyższe tempo wzrostu gospodarczego w warunkach ekspansji fiskalnej

Przykładowe kraje (2019): Francja (G=55,3% PKB), Finlandia (G=53,3% PKB), Belgia (G=51,8% PKB), Norwegia (G=51,5% PKB).

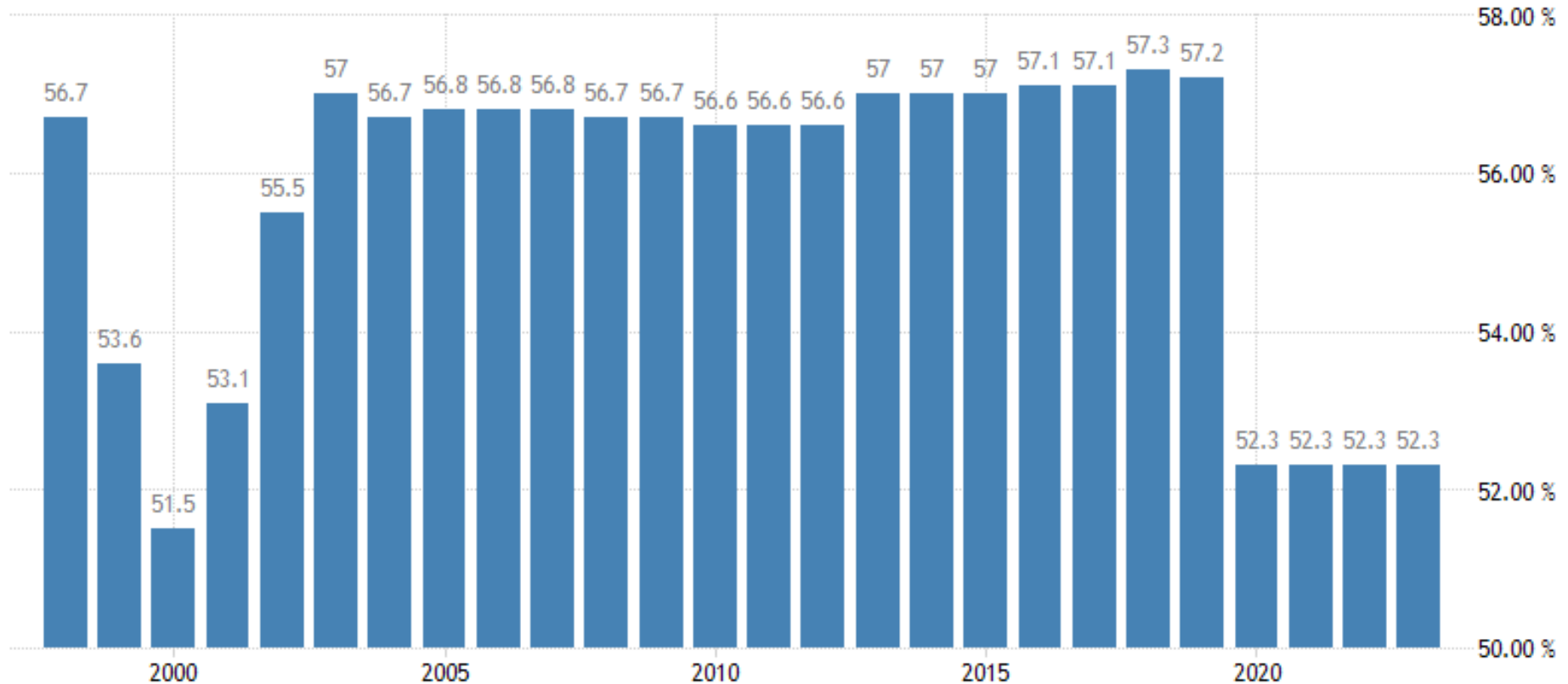
VAT w Szwecji

TRADINGECONOMICS.COM | SKATTEVERKET

Źródło: Trading Economics, 2023.

PIT w Szwecji

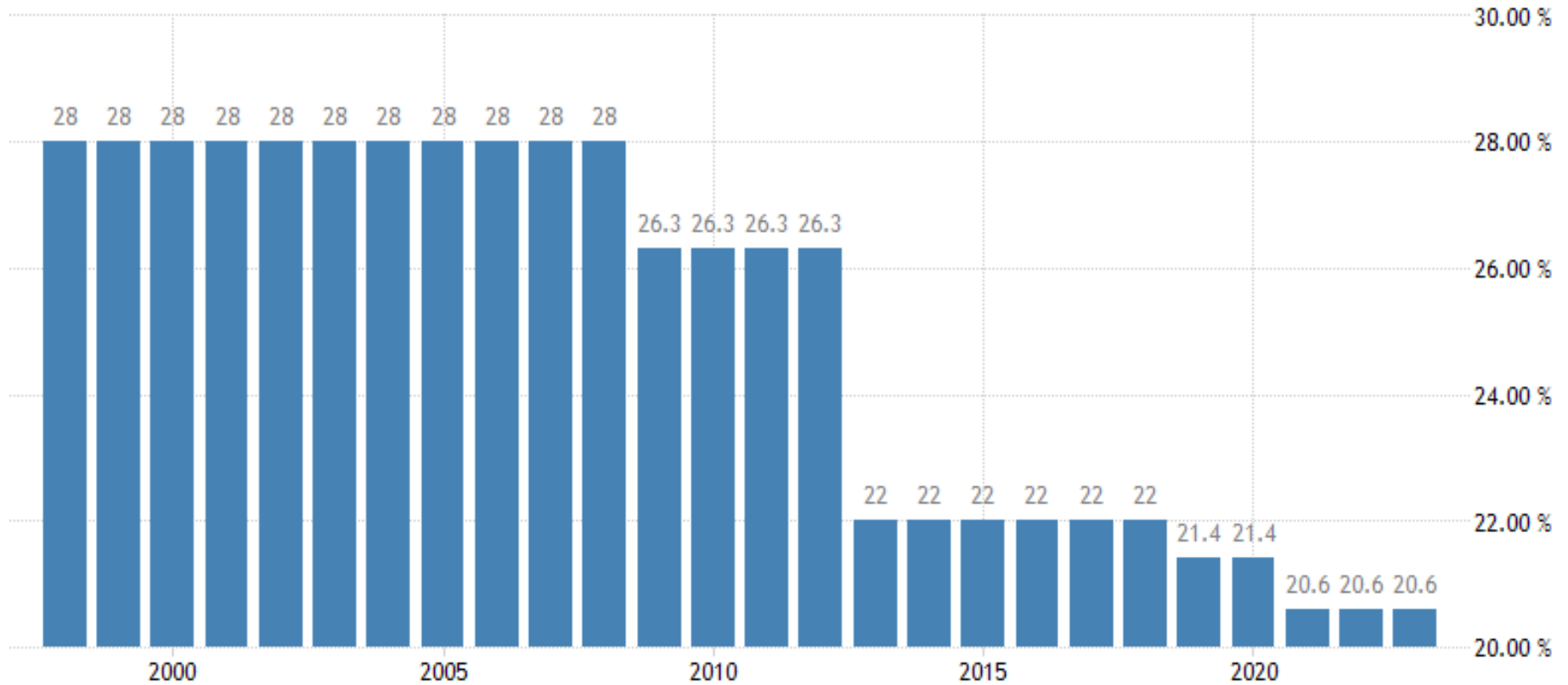

TRADINGECONOMICS.COM | SKATTEVERKET

Źródło: Trading Economics, 2023.

In Sweden, most people pay only local tax on their annual income. This tax varies depending on municipality and ranges from 28.98 per cent to 35.15 per cent. Sweden's average local tax rate is 32.34 per cent.

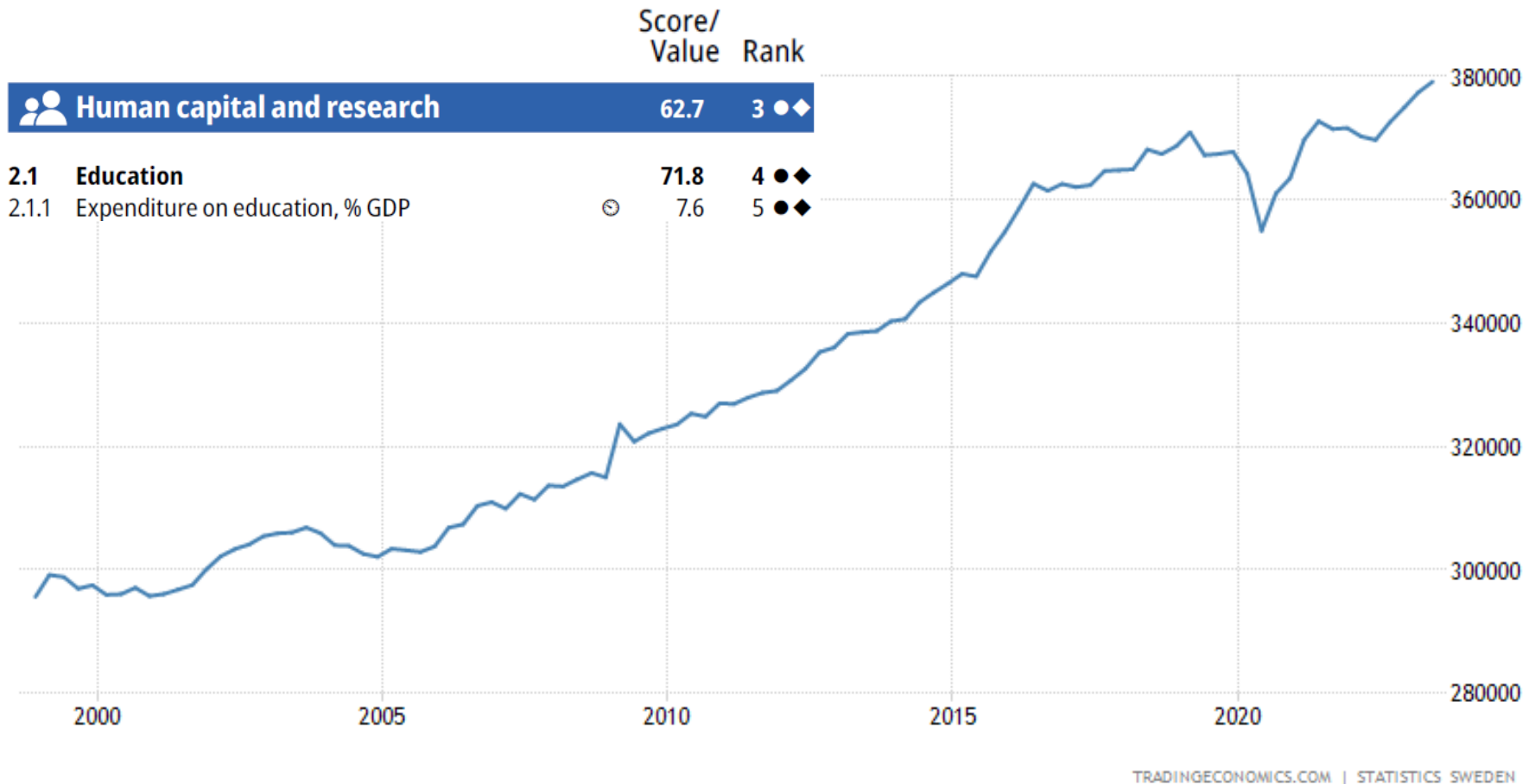
CIT w Szwecji

TRADINGECONOMICS.COM | SKATTEVERKET

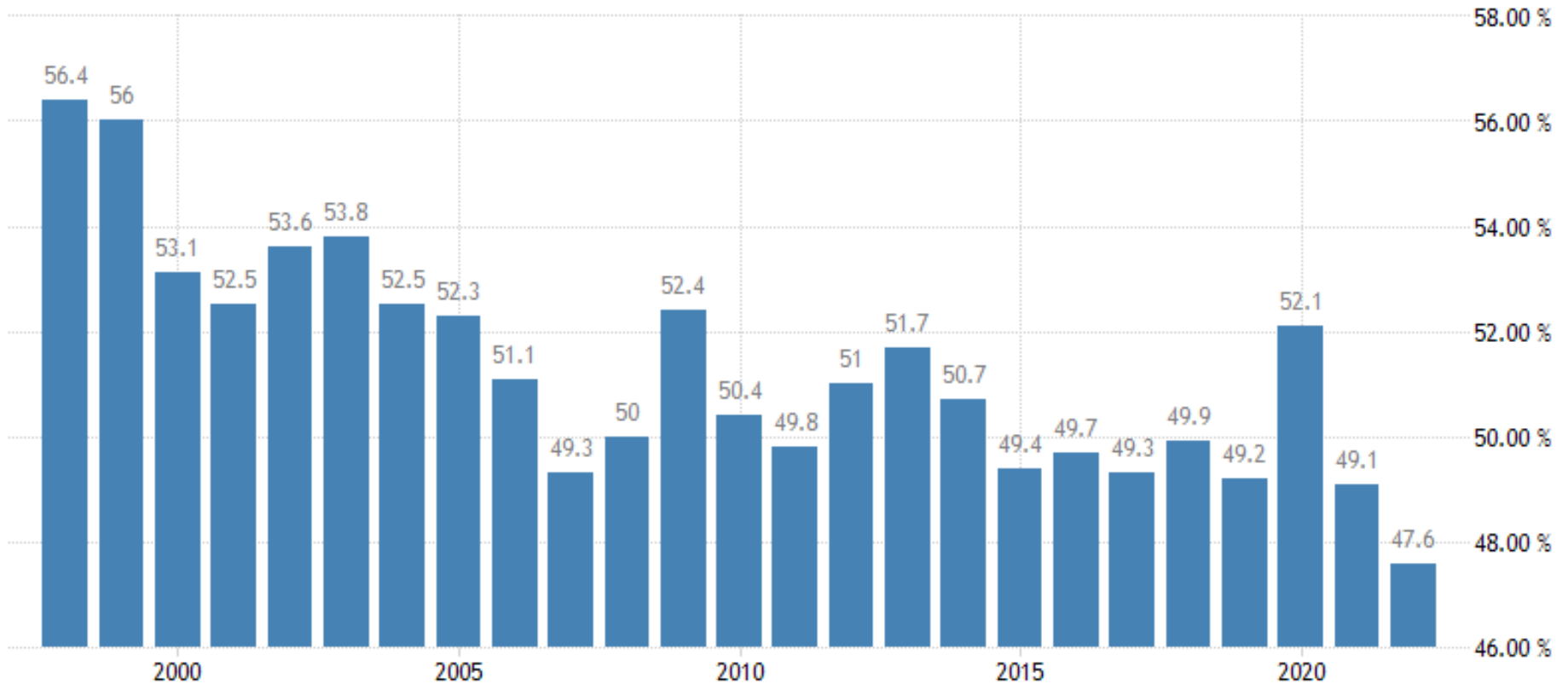
Źródło: Trading Economics, 2023.

Wydatki rządowe w Szwecji (w mln SEK)

Źródło: Trading Economics, 2023.

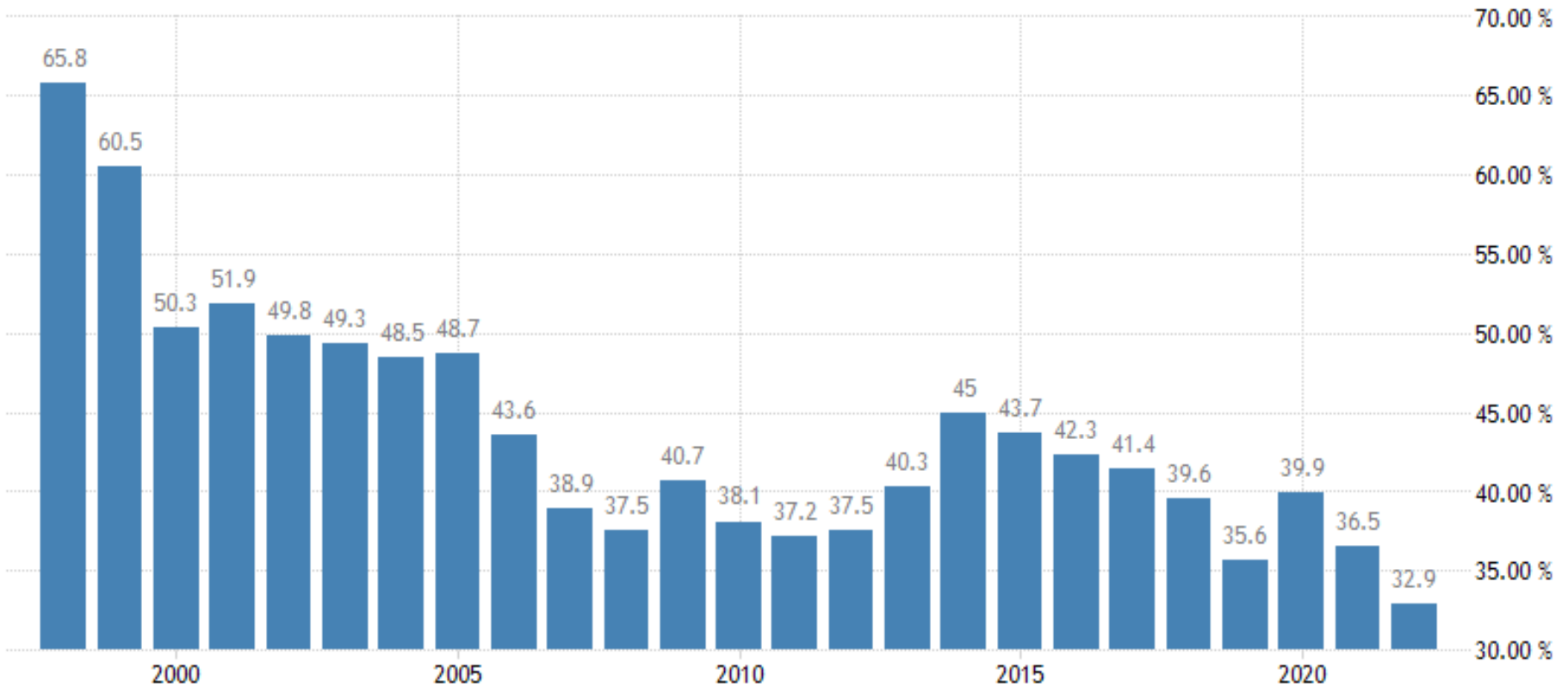
Wydatki rządowe w Szwecji (w % PKB)

TRADINGECONOMICS.COM | EUROSTAT

Źródło: Trading Economics, 2023.

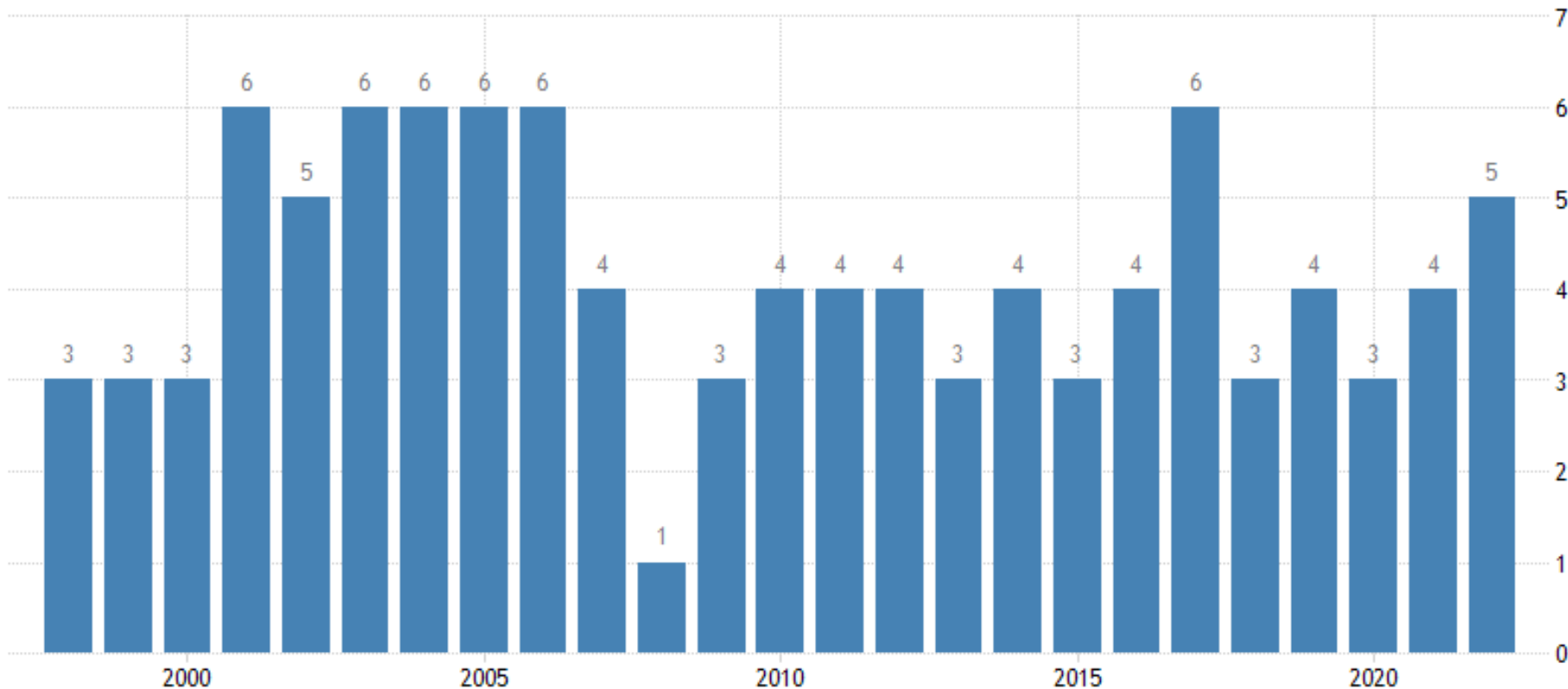
Dług publiczny w Szwecji (w % PKB)

TRADINGECONOMICS.COM | EUROSTAT

Źródło: Trading Economics, 2023.

Miejsce Szwecji w rankingu korupcji (TI)

TRADINGECONOMICS.COM | TRANSPARENCY INTERNATIONAL

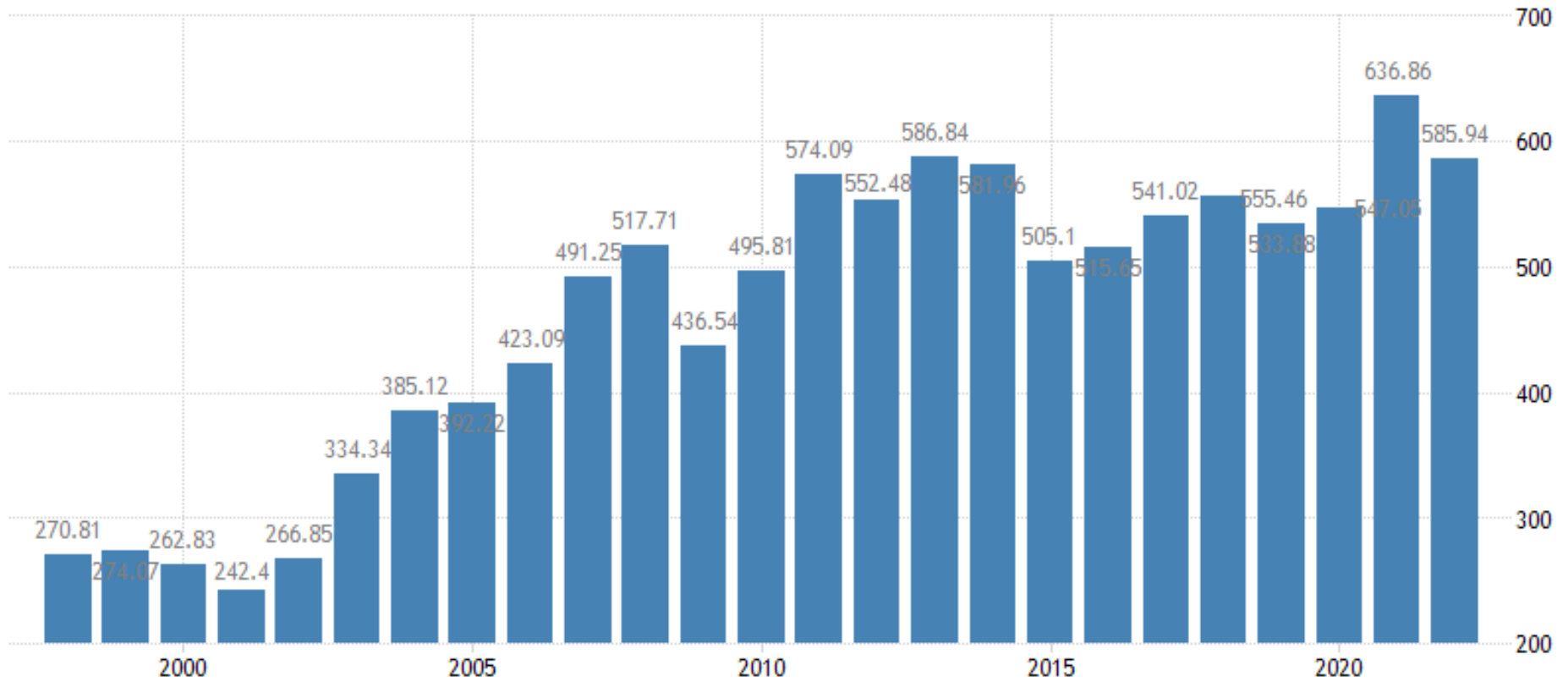
Institutions

	Score/ Value	Rank
Institutions	74.3	18
1.1 Institutional environment	80.1	10
1.1.1 Operational stability for businesses*	77.8	10
1.1.2 Government effectiveness*	82.4	8
1.2 Regulatory environment	88.1	14
1.2.1 Regulatory quality*	87.6	8
1.2.2 Rule of law*	90.5	11

Źródło: Trading Economics, 2023.

Źródło: WIPO, GII, 2023.

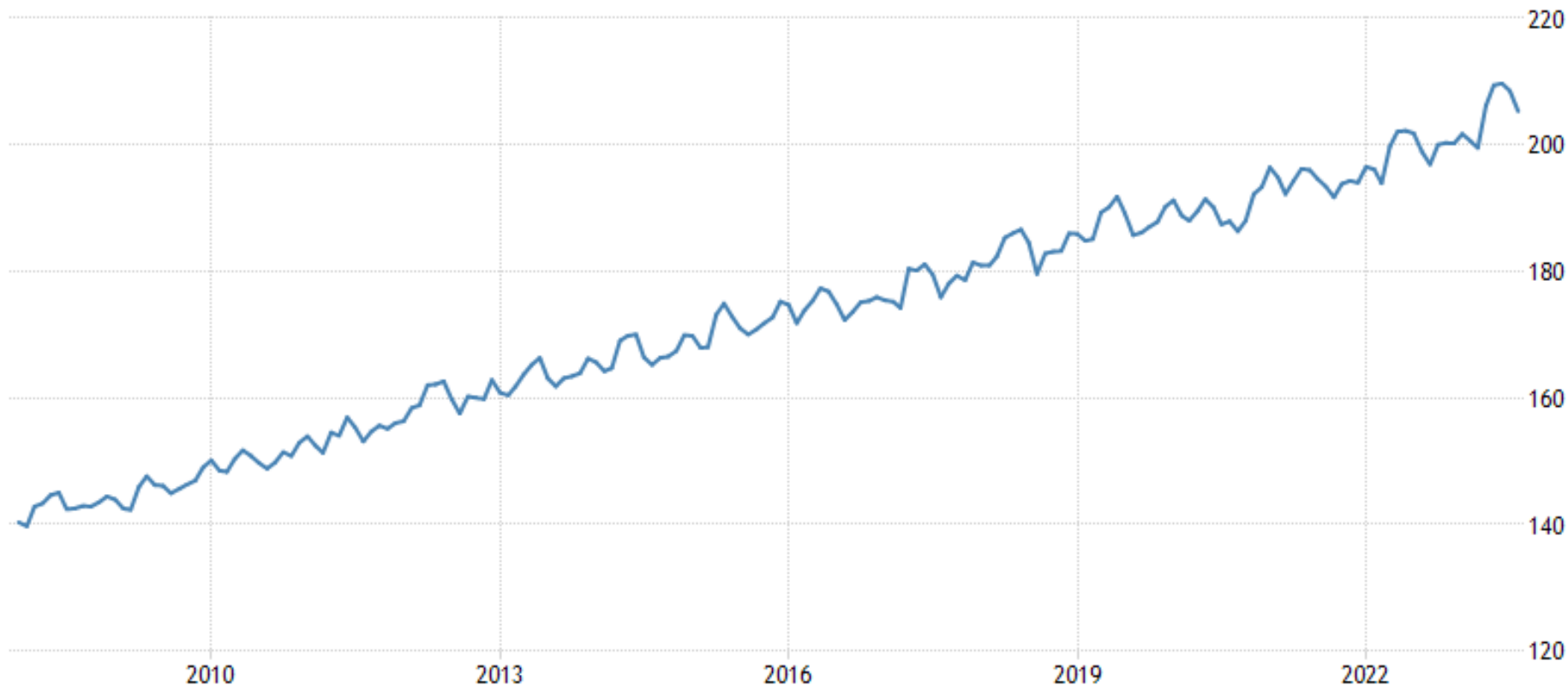
PKB Szwecji

TRADINGECONOMICS.COM | WORLD BANK

Źródło: Trading Economics, 2023.

Płace w przemyśle w Szwecji (w SEK za godz.)

TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICS SWEDEN

SEK = 0,38 PLN

Źródło: Trading Economics, 2023.

Patenty Szwecja

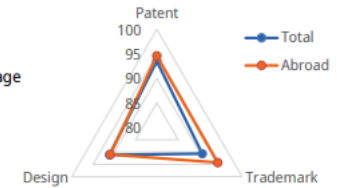
Intellectual property statistical country profile 2022

Sweden

[WIPO IP Statistics Data Center](#)

[Find out more about the Global Innovation Index ranking](#)

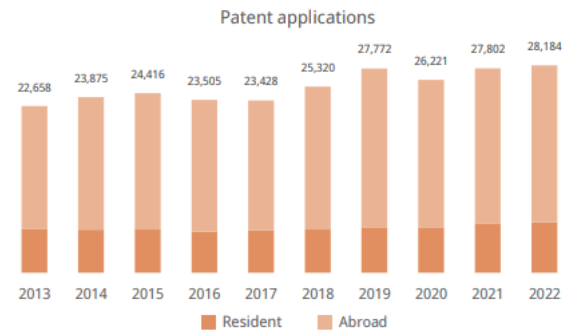
Percentile rank according to country's IP filing performance. The score indicates the percentage of countries that this country surpasses.

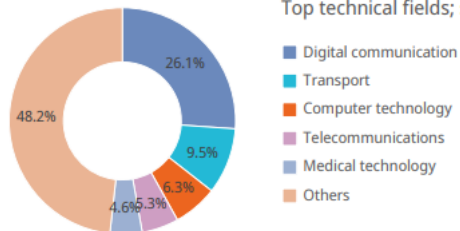
Patent

Statistics for applicants residing in this country

Patent applications; global rank	28,184 (+1.4%)	12th
Resident applications	6,840	
Abroad applications; global rank	21,344 (+1.2%)	10th
Regional rank and share	Europe – 7th	5.1%
	Northern Europe – 2nd	22.5%
Resident applications per million inhabitants; global rank	652	7th
Resident applications per 100 billion USD GDP; global rank	1,190	7th
Utility model applications; global rank	127 (-15.9%)	41st
PCT international applications; global rank	4,479 (+0.9%)	9th
PCT applications per million inhabitants; global rank	427	2nd
PCT publications relating to renewable energy (2020-2022)	63	0.5%
Share of university applications (2020-2022)		
Share of women inventors (2020-2022)	14.1%	
PCT national phase entries; global rank	18,371 (-1.6%)	10th
Share of abroad applications using the PCT System	71.3%	
PCT top applicants (2020-2022)	Telefonaktiebolaget Lm Ericsson (PUBL)	6,024
	Volvo Truck Corporation	418
	Autoliv Development AB	296
	Husqvarna Aktiebolag	244
	Aktiebolaget Electrolux	234

Top technical fields; share

Top foreign destinations; share

